

Poštnina plačana v gotovini.

Slovenski Učitelj

**Pedagoška
revija
in glasilo
Slovenske
družbe
v Ljubljani**

Leto XXXV

1934

3-4

»Slovenski Učitelj« izhaja mesečno. Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postolnska ulica 14. »Stan in dom« ob Tržaški cesti. Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6. Naročnina znaša 50 Din. Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije, naročila in članarino pa upravištvo. Izdajatelj in lastnik je koporež »Slovenskega Učitelja«. Odgovorni urednik: Fortunat Lužar. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Ček.

Vsebina št. 3.—4.: O sedanjih bioloških in psiholoških smernicah vzgoje. Dr. France Žekar. — Uporaba in nega govornih organov. Jože Tavželj. — Otrok in družba. Kriha. — Slovanska vzajemnost. Vojteh Čuš. — Posebnosti kanadskega šolstva. Dr. L. Sušnik. — O volji. Pero Horn. — Julij Slapšak — 60 letnik. Ivan Štrukelj. — Izobrazba naroda. Od šole do šole. Po Slomškovih stopinjah. Iz šolske torbe. Kakšna bodi šola. Za dobrobit mladine. Sodobni kulturno-vzgojni problem. Tragika brezposelne mladine. Književnost. Zapiski. Obzornik.

Položnica poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 10.073.

II. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMSKOVE DRUŽBE

„Gremo v Korotan“

(Zbirka koroških spominov za mladino.) — Priredil Rudolf Wagner.

V spomin na desetletnico plebiscita na Koroškem je izdala Slomškova družba v Ljubljani knjižico za mladino o Koroški. Knjižica obsega popis slovenskega dela Koroške, njen zgodovinski pregled, popis slavnih koroških Slovencev, razne koroške pravljice in pripovedke, črtice iz življenja na Koroškem, slike o bojih za Koroško, narodne koroške pesmi in uganke. Knjižica je opremljena z lepimi slikami in ilustracijami. Dobro bo knjiga služila zlasti pri pouku zemljepisa, zgodovine in narodnega jezika. Zato v vse šolarske in učiteljske knjižnice, pa tudi mladini jo poklonite kot darilo. Naslov knjige je iz pesmi A. Č.: V Korotan, katero je uglasbil monsignor profesor Stanko Premrl. Dobiva se v vseh knjigarnah, kjer je cena Din 20.—

Kot I. zvezek Mladinske knjižnice Slomškove družbe je izšla Bevkova knjižica »Pastirčki pri kresu in plesu«. Knjižico je ilustriral Fr. Kralj. Dobi se še nekaj izvodov po 5 Din. — Položnica »Slomškova družba, knjižnica«, št. 15.824.

III. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMSKOVE DRUŽBE

V zalogi Slomškove družbe je izšla knjiga o

Beneški Sloveniji

Knjiga obsega popis dežele, narodne in umetne pesmi, članke o lepotah pokrajine, narodne pravljice in pripovedke. Knjiga je za mladino kakor za odrasle zanimiva, ker seznanja bralce z najzapranejšo vejo slovenskega rodu, katere ne smemo pozabiti. Zato spada knjiga v vsako knjižnico, posebno v učiteljsko in šolarsko. Gotovo bo zanimala prav posebno one, ki so doma v bližini teh krajev. Cena knjigi je 20 Din. Dobiva se v vseh knjigarnah.

Lexikon der Pädagogik der Gegenwart.

V zvezi s številnimi strokovnjaki in s posebnim sodelovanjem gg. L. Bopp, H. Brunnengräber, F. K. Eggersdorfer, M. Ettlinger, J. Göttler, G. Grunwald, K. Haase, W. Hansen, J. Mausbach, A. Pfennigs, G. Raederscheidt, H. Schmidkunz, J. Schröteler, J. P. Steffes izdal »Deutsches Institut für wissenschaftliche Pädagogik in Münster im Westfalen«.

Zvezek I.: Abendgymnasium bis Kinderfreunde. V platno vezan 28.80 Mark, v polusnje 32.40 Mark.

Zvezek II.: Kinderfürsorge bis Zwangszustände. V platno vezan 32 Mark, v polusnje 36 Mark.

Naroča se pri knjigotržnici Herder, Freiburg im Breisgau.

SLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLASILO SLOMŠKOVE DRUŹBE

LETNIK XXXV.

Ljubljana 31. marca 1934.

ŠTEV. 3-4

O sedanjih bioloških in psiholoških smernicah vzgoje.

Dr. France Źekar.

6. O izberi poklica.

(Konec.)

Za kateri poklic se odločiš? Kateri poklic jamči za uspeh? Vsako poklicno udejstvovanje vključuje delo. Dela fizični delavec, obrtnik, dela umetnik, politik, znanstvenik itd. Delo je tedaj fizično in duševno (duhovno). Preden pa odgovorimo na stavljena vprašanja, je potrebno, da se bliže seznanimo s pojmom dela, ki posega tako globoko v naše življenje. Fizični delavec dela prepočesto le, da prehrani sebe in svojo družino, istotako dela tudi prepočesto umetnik, znanstvenik le iz dobičkonosnih razlogov, iz častihlepija. Ali naj bo delo res le sredstvo za dosego utilitarističnih ciljev? Če je delo le to, tedaj je res le trpljenje in celo nesreča za človeka.

Tudi o živali rečemo, da »dela«, da celo »trpi«. Tako trpljenje more biti le obodno (zunanje), le »videzno«, ter se le nam prikazuje v taki luči. Konj, ki vleče težko obremenjen voz, napenja svoje fizične sile, »čuti« morda neprijetnost, bolečine v svojem organizmu, »bole« ga mišice, »muči« ga huda vročina, »neprijetni« so mu udarci vozničkovega biča itd. Vsa taka neprijetnost pa zanj še ni trpljenje v pravem pomenu besede, ni nesreča, ne dela ga potrtega, žalostnega, saj ne zavzema sam napram taki neprijetnosti še nobenega stališča, bržčas o svoji nadlogi prav nič ne razmišlja, vsled česar tudi ne »trpi«. Neprijetnost dela, katero žival pač čuti, se le nam prikazuje v luči trpljenja, ker zamenjamo v takih slučajih kaj radi le svoje duševno stanje, ko nas »tare« delo, z duševnim stanjem živali. Živali delo ni trpljenje, temveč le neprijetno počutje. Kako je pri človeku v tem oziru? Fizični delavec, obrtnik, pa tudi znanstvenik itd., ki z naporom vrši svoj poklic le iz razlogov, bodisi da pribori sebi le potreben obstanek, bodisi iz pretiranega častihlepija, vsi ti se prav dobro »zavedajo« neprijetnosti, ki jim naprti delo, doživljajo pri taki »zavesti« duševne muke, češ, »saj sem vendar tako beden, ko se peham za bore pare od zore do mraka!«. Taki ljudje zaista »trpijo«, delo jim je zares le — »trpljenje«. Če je delo zares le trpljenje, tedaj pa ni pod solncem bednejšega bitja od človeka. Ali naj je zares le trpljenje smisel življenja?

Če si ogledamo to činjenico bliže, utegnemo priti do zaključka, da temu vendar ni povsem tako, temveč da more biti delo samo vendarle tudi vredno. Vsekakor je aspekt dela, dokler ga motrimo kot takega — samega po sebi, trpljenje. Hipoma pa tak videz zgine, kakor hitro motrimo delo v odnosu do človeka. Bistvo življenja je »biti«, »obstojati« v spočetem procesu, za kar je potrebno presnavljanje, napor, delo. Je to pravo biološko bistvo. Bitju, kateremu je do življenjskega obstanka — in to je vsakemu normalnemu človeku — mora biti tudi tedaj »za delo«. Delo mu je torej nekaj »vrednega«, »sovrednega«. Kakor mu je življenje vrednota, tako mu mora biti tudi pogoj, torej delo, ki tako vrednoto vzdrži, sovredno. Mislimo nadalje na delavca na socialnem, etičnem polju. Ako je njegovo delo zares »plemenito«, kar je vselej obistinjeno takrat, ko se trudi in dela zato, da bi pomagal, osrečeval bližnjega, ki si sam pomagati ne more, vselej takrat, ko dela v smislu takih vrednot, se dvigne njegovo delo iz umazane sfere vsakdanjega dogajanja v etično sfero ter dobi tako etično sovrednoto, postane takorekoč samo »etično-barvano«. Takemu delavcu delo ni trpljenje, saj ve, da le delo prinaša srečo, brezdelje pa nesrečo. Delo mu je vredno. In tako utegne zares delo naravnost osrečevati, to pa posebno vselej takrat, ko n. pr. delavcu na karitativnem polju delo ni več sredstvo, temveč ko mu postane tako udejstvovanje že samo po sebi nekaka potreba. V tem slučaju mu delo ni le sovrednota, temveč mu je samovrednota. Saj slišimo premnogokrat, ko ta ali oni reče: »saj brez dela bi ne mogel živeti!« — to pa, kolikor mu je delo že samo — namen.

Ali naj nam bo delo trpljenje ali ne, je zavisno le od tega, v kak e svrhe delo služi, bolje rečeno, od tega, kakšno stališče zavzamamo sami do njega. Tudi šport je sovrednota, toda le toliko, kolikor krepi telo ter pospešuje zdravje. Pretiran šport, kakor je šport iz rekorderstva, pa more več škoditi nego koristiti. Torej pa si zares vsak človek lahko kuje srečo pa tudi nesrečo. Vsekakor utegnemo tu in tam doživljati fizično neugodje, ter se tega tudi zavedati, ko se udejujemo v smislu vzvišenih ciljev, ali vse tako neugodje je kvečjemu le obodno (zunanje) trpljenje, notranje smo pa zadovoljni in srečni. Pravo notranje trpljenje je le možno tedaj, ko nas muči »slaba vest«, torej vselej tedaj, ko smo trpljenje s svojim nepravilnim (nepravičnim) ravnanjem (vršenjem dela) izzvali. Taka muka je pa pravična kazen za — greh! Vsako človeško delo, katerega vodijo pravi motivi, pa je tudi vredno (sovredno) in od nas je le odvisno, ali nam delo skuje srečo, ali pa nesrečo.

Iz tega sledi, da more biti vsako delo vredno, kakor hitro se vrši v smislu vzvišenih ciljev ter da je vsak delavec (fizični in duševni), ki se tako udejstvuje, tudi vsega spoštovanja vreden. Iz tega vidika je pa tudi vsak poklic časti vreden, naj je poklic ročnega delavca, naj je poklic

duševnega delavca. Ker je pa taka pozicija udejstvovanja zavisna le od moralne, etične zasidranosti posameznika, je ponovna zahteva na vzgojo, da vzbuja in jači v prvi vrsti moralne in etične dispozicije gojenca.

Kateri poklic tedaj naj izvoliš? Kakršnegakoli! Vsak je vreden, da ga izbereš, od tebe je pa odvisno, v kako luč ga staviš. Izberi pa poklic le po svojih zmožnostih! Zanimivo v tej zvezi je, da nam stopi obenem živo pred oči izvor takozvane »krize«, o kateri je danes toliko govora. Krize ni v delu, kriza ni njegov sestavni člen, temveč krizo je povzročil edinole človek, ker je delo brezvestno zlorabljal v nizkotne namene. In za kateri poklic se naj odloči sin, hčerka prav v današnji dobi? Izбира poklica ni neomejena. Poklic izbrati se da le v okviru danih možnosti. Posameznik je člen velike človeške družbe, je člen svojega naroda. Izbrati je možno tedaj le tak poklic, katerega nudi trenutno navedeni odnos. Današnja doba, ki je pogнала kali v ruševinah, katere je zapustila svetovna vojna in ki naj je osnova novega razvoja, je v prvotnem pomenu besede *gospodarska, ekonomska doba*. S tem je pa obenem že rečeno, kateri poklici z ozirom na današnji čas so praktični. So to vsi gospodarski poklici, kakor vsako ročno delo, v prvi vrsti poljedelstvo, vsakojaka obrt, trgovina itd. S tem pa še ni rečeno, da duhovni poklici dandanes niso na mestu. Ti spadajo pač v vsako dobo. Pač pa naj bi se za take poklice odločali res le nadarjeni gojenci. Prepogosto je odločitev gojenca za ta ali oni poklic težka. Neorientiranost, neznanje o različnih poklicnih panogah, samoljubje, pretirana častihlepnost, nepoznanje lastnih zmožnosti itd. so činitelji, ki ovirajo pravilno odločitev. Naloga vzgojitelja je, priskočiti gojencu na pomoč, ga navajati k spoznanju lastnih zmožnosti, napačne predsodke razpršiti itd. Pri vsem tem pa odločitev ne sme biti izsiljena, temveč naj se izvrši po lastni samoodločbi gojenca.

Posebno pozornost zasluži tudi izbira ženskega poklica. Kakor smo že omenili, je mati vsled svojih zmožnosti, ki so biološko in psihično pogojene, v prvi vrsti poklicana — vzgajati. Je to njen vzvišen in najplemenitejši poklic, h kateremu se pridružijo sami po sebi še ostali kardinalni ženski poklici, poklic žene, gospodinje, matere. Žena, mati-vzgojiteljica, gospodinja! Navedeni poklici morejo žensko res osrečiti. Vsi drugi poklici so za žensko le drugovrstne, največkrat zgrehene zaposlitve ter več ali manj le »ponesrečeni« poskusi. Nemški pedagog dr. A. Fischer pravi: »Pomisliti je treba, ali naj je za žensko v pravem pomenu besede še kateri drugi poklic, nego gospodinjski, materinski, vzgojiteljski. S tem hočem reči, da se da dvomiti o tem, da bi mogla doseči ženska do stvarnosti dela na drugih področjih oni notranje globoki osebnostni odnos, ki veže moža v ideji poklica na njegov stvarnostni nalog. Morda je tako, da nudijo ženski druga dela, ki niso v zvezi z gospodinjstvom, vzgojo otrok, zakonom in ljubeznijo, bistveno le pridobitek, torej le sredstvo za dosego ciljev, vsled česar tudi ne morejo biti — »poklicna«. Ni še jasno, ali pripomoremo k višjim ciljem družbe

s tem, da pospešujemo »valovanje« ženske k posameznim poklicem, ali pa če stvari bolje ne koristimo tako, da počasi in trajno omogočamo, da ženska svojega pravega poklica ne — zgubi.«

Kakor že rečeno, vsak poklic je izbere vreden. K vsakemu poklicu je pa treba predvsem moralne zasidranosti. Kakršenkoli poklic, katerega spremljajo skromnost, varčnost, takt, toleranca, poštenost in pravičnost, razen tega pa še telesno zdravje, jamči gotovo za uspeh ter prinaša — srečo in blagostanje. Saj bi družba, iz katere bi začeli giniti navedeni činitelji, bila v razsulu ter zapisana smrti. Pa če bi zginile vse ostale čednosti iz življenja in če bi se oklenil človek le poštenja napram sebi in bližnjemu ter poleg tega bil še skromen, bi bil na zemlji pravcat raj. V spominu mi je leto 1916. Ko sem bival na dopustu v svojem rojstnem kraju, me je povabil prileten viničar na kozarec vina v svoj hram. Med drugim mi pravi: »Čital sem o Diogenu, katerega je obiskal nekoč kralj macedonski v njegovem skromnem bivališču.« (Kakor pripovedujejo, je bival v velikem sodu.) »Karkoli si želiš, ti dam,« pravi kralj. Ali Diogen ga zavrne: »Stopi v stran, da me posije solnce.« — In zopet sem čital o Sokratu, katerega so hoteli rešiti njegovi prijatelji iz ječe. »Pustite me,« jih je zavrnil, »ne pobegnem, bilo bi to proti zakonu.« — Torej take nazore so imeli naši predniki — in današnji svet? — postaja vsebolj oboden ali zunanjski, brez prave vsebine.« — Tako je govoril preprosti viničar.

Bolj ko kedaj, je dandanes potrebna moralna vzgoja, ko postaja življenje zares vsebolj zunanje. Naloga vzgoje je, da zajezi zunanjo usmerjenost mladine. Saj današnja mladina drvi le bolj za športnim rekorderstvom ter nima interesa za duhovne strani svojega bivanja. Važnost mladinske vzgoje (telesne in duhovne) so poznale že stare države, mislimo samo na stare Grke. Vse dobro urejene države do dandanes so se trudile tako vzgojo organizirati ter vzdrževati, pri čemer jih je izdatno podpirala cerkev. Če kedaj, tedaj je dandanes potrebno tako vzajemno delovanje na vzgojnem polju. Splošni vzgojni vidik narekuje ustrezajočo splošno vzgojo, ki je vsekdar in povsod na mestu, namreč vzgojo v okviru prirojenih sposobnosti, vzgojo za ali bolje — v življenje ter narekuje splošni vzgojni cilj: dušni in telesni blagor posameznika in družbe.

Popravek. V števil. 1.—2. je popraviti naslednje tiskovne pomote:

Na prvi strani, vrsta 16. — ne: »okolnosti«, temveč »lastnosti«.

Na drugi strani, vrsta 25. — ne: »podjetnost«, temveč »prijetnost«.

Na drugi strani, vrsta 30. — ne: »dobroto«, temveč »resnico«.

Izpuščeno je istotam: »sledi socialno, etično polje s socialno, etično vrednoto (dobroto)«.

Na strani 3. vrsta 21. — ne »tehniška«, temveč: »tehnika«.

Uporaba in nega govornih organov v otroškem vrtcu in elementarnem razredu.

Jože Tavželj.

(Konec.)

Z govornimi organi proizvajamo tudi tone. Otrok na tej stopnji za petje kot predmet, kakor ga pojemo v osnovni šoli, še ni dostopen. On je vseskozi motorično bitje, vsako najmanjše njegovo delo je izraz težnje po gibanju. Zvok — glasba mu je samo ugodna prilika in sredstvo za ustrežanje njegove telesne potrebe po gibanju. Že v drugem letu starosti zaznava otrok ritem gibanja in zvokov. Ob jutranjem zvonjenju se zbudi, nato pa niha z rokami, ako pa sedi, pa z vsem zgornjim trupom, sem in tja, popolnoma v ritmu zvonjenja. Otroci silno radi plešejo, ne seveda po načinu in pojmovanju odraslih ljudi; njih ples je samo stopicanje sem in tja, brez kake posebno dosledne uporabe in izgradnje oblikovanih kretanj. Ima pa vendar neko posebnost; kakor je že to stopicanje neurejeno in nesmotrno početje v našem smislu, opazimo takoj, da se prestopa otrok dosledno po taktu godbe, s katero ga spremljamo. Čut za ritem — takt je v njem že razvit in se naslaja ob njem. Otrok še nima čuta za lepoto glasbe, ampak mu oni glasbeni komad bolj ugaja, v katerem je bolj izrazit ritem. Seveda ga kot motorično bitje takoj uporabi za ritmično kretanje, kar mnogi napačno presojajo in smatrajo to za znak nadarjenosti za ples. V resnici to otroško stopicanje ni v nobeni zvezi s pravim plesom.

Preizkušnja posluha z zadevanjem tonov ali petjem pesmic je za otroški vrtec še neprimerna. Dobili bomo kvečjemu negativen rezultat, ker na preizkušnjo sploh ne bo reagiralo polovico ali še več otrok. Izvajati iz tega sklep, da je toliko otrok brez posluha, bi bilo napačno. So primeri, da dvo- ali trileten otrok zna že mnogo pesmic in to tudi težjih, medtem ko osem in desetletniki ne morejo ponoviti za nami niti najbolj enostavne melodije. Vse zavisi namreč od otrokovega miljeja, v katerem je živel doslej. Iz onih hiš — družin, kjer imajo radio, klavir in so starši, bratje in sestre, vsi dobri pevci, uživa otrok že v rani mladosti glasbeni pouk. Vse okoli njega prepeva, marsikatero pesmico sliši sto in stokrat, uho se privadi melodiji in otrok jo zapoje nekoč popolnoma nehote, ko je globoko zatopljen v svojo igro. V taki družini se razvije otrokov posluš že zelo zgodaj. Nasprotno oni otroci, kateri nimajo nikdar prilike, da bi slišali kako pesmico, bodisi, da so njihovi starši nemuzikalni ali pa so preveč obloženi z delom v borbi za vsakdanji kruh in so že otopeli za glasbo, ne znajo zapeti niti ene pesmice in se mnogokrat celo sramujejo, da bi samo poskusili kaj zapeti. Občut sramu pred popevanjem je samo posledica njegovega nemuzikalnega miljeja in naloga otroških vrtcev je, da ga izravna in polagoma odpravi.

Običajno pustimo otrokom vsaj nekaj dni ob vstopu v vrtec popolno prostost v izbiri pesmic; pojejo vse vprek in tako dolgo, dokler ni izčrpana zaloga doma pridobljenih ali naučenih pesmic. Iz fizioloških ozirov naj

bo ta doba prostosti čim krajša, ker je popevanje pesmic, pridobljenih v tej in pred to dobo, vedno v zvezi z raznimi napakami v zadevanju višine in tvoritvi tona. Prvo otrokovo petje v naravnem razvoju je silabično — to je na vsak zlog sme priti samo en ton, dočim tega o marsikateri narodni pesmici, katere otroci popevajo, ne moremo trditi. Otrok za skupino dveh ali več tonov na enem zlogu še ni dozorel, ako pa jo že poje, je vezava in tvoritev teh tonov površna, nerazločna in nečista v intonaciji. Tako popevanje slabi ostrino posluha in kvari govorilne organe še vsled glasovnega obsega narodne pesmi, ki uporablja različne lege in intervale ter presega naravni otrokov glasovni obseg. Dognano je, da se praviloma razvija glasovni obseg polagoma z ozirom na starost in spol otroka. Naravni glasovni obseg za dečka bi bil po starosti za štiriletne c^1 — gis^1 , petletne c^1 — ais , šestletne b — ais^1 , sedemletne ais — c^2 . Glasovni obseg za deklice se razvija po starosti paralelno z deškim, samo da sega vsakokrat za pol tona več v višino, a istotoliko za pol tona manj v nižino. Umevno, da je zelo malo takih narodnih pesmic, katerih melodija se giblje v tonskem obsegu sekste in bi jih štiriletni in petletni otroci lahko peli brez škode za svoje govorilne organe.

Omalovaževanje in neupoštevanje naravnega glasovnega obsega otrok rodi estetske in higijenske kvarne posledice. Vse tone izven njegovega naravnega glasovnega obsega proizvaja otrok s silo. Tako delo ga muči in hitro utruja. Otrok zgublja veselje do petja. Sila, katero uporabi otrok pri tvoritvi teh tonov, doda vsebini tona značaj surovosti. Glasotvornice se prekomerno naprezajo in če se to naprezanje ponavlja, zlasti še v tej dobi, ko se organi šele razvijajo, se oblikovno nepravilno razvijejo in zgube prožnost. Nastanek tona je v tresenju glasotvornic, katerega potem še razne renosance v ustnih in čelnih votlinah zaokrožijo, omilijo, pojačajo in olepšajo. Izguba prožnosti glasotvornic je velika škoda za ton, ker ga tvori otrok potem samo še s silo zračnega toka iz pljuč. Sila hitreje in napačno vodi zračni tok, ki zato obide vse resonance in nima prilike, da bi se glas oblikoval ob njih. Istočasno nastopajo še posledice fiziološkega značaja, ki so vidne tudi lajikom. Mučno prizadevanje otroka se namreč odraža na njegovem vratu in obrazu v napenjanju mišic in kit; žile mu močno nabreknejo. Koliko imamo še danes odraslih pevcev v pevskih zborih, zlasti na deželi, s temi napakami. Služijo nam v opomin, kako ne smemo vzgajati. To so žrtve, katere je zadala šola, mnogokrat tudi kako pevsko društvo s svojim mladinskim pevskim zborom ali pa otrokova domača okolica, v kateri je moral ali pa tudi prostovoljno popeval pesmi, ki so tonsko presegale njegov naravni glasovni obseg. Mnogo otrok visokih in nizkih tonov, ki presegajo njihov naravni glasovni obseg, niti zapeti ne morejo, ter mesto njih zapojejo vedno kak drug ton. Ti nam zbor občutno motijo in kvarijo čistost intonacije. Trditev, da so brez posluha, ali da se jim posluš še ni razvil, je zmotna v večini slučajev. Vzrok tiči običajno v pesmici sami, ki ima prevelik tonski obseg in obsežne intervale, katerih otroci še ne zmorejo ali pa v razvojnem zaostanku

naravnega glasovnega obsega. Enake slučaje opazamo tudi še v vseh nižjih razredih osnovne šole. Nekateri nam nekaj tonov zapojejo intonacijsko popolnoma brezhibno, ako je ton le nekoliko višji, ga ne zadenejo več. To je znamenje, da segajo ti toni preko njegovega glasovnega obsega, ki je zaostal v razvoju vsled pomanjkanja glasovne negë.

Spočetka so otroci v otroškem vrtcu plašni, molčeči, mrtvi in nekateri celo jokavi. Vzrok tem pojavom tiči v izpremenci družabnega miljeja. Za vzgojo srčnosti se je do nedavna priporočalo vajo v čim glasnejšem odgovarjanju otrok. Krepki, kričavi odgovori naj bi vzbujali srčnost v otrocih. Kričavost so prenesli še na petje in niso redki slučaji, da je petje v osnovnih šolah, zlasti v nižjih razredih, pravcato huronsko kričanje. Tako početje je nasilje nad otrokom, ki mu za vekomaj pokvari njegov glas. Kričanje povzroča brutalno rabo govornih organov, ki se vsled izredno visokega in trajnega napora izmaličijo in pokvariyo. Glas — govor rezko odjekaja, je oster, kričav in oduren. Takih glasovno bolnih ljudi je ponekod do 90%. K temu pripomore še slaba artikulacija, ki jo povzročajo vidni zunanji organi, kakor okorela spodnja čeljust, lene in negibljive ustnice in jezik, ki se vsled napenjanja organov ob korenu dvigne in zapre glasu izhod. Te napake odstranjujemo s pogosto tiho in tonsko gimnastiko.

Predpogoj pravilnega petja je pravilno dihanje. Izdaten in dolg ton potrebuje veliko množino zraka. Otroci morajo vedeti, da je to mogoče le tedaj, ako smo vsa pljuča napolnili z zrakom. Za počasno in enakomerno izdihavanje nam služi lahko doma tudi vaja izdihavanja v prižgano svečo, tako, da plapola plamen popolnoma mirno. Iz zdravstvenih ozirav jih moramo čimpreje navaditi doslednega vdihavanja skozi nos.

Za prvo pevsko udejstvovanje v otroškem vrtcu ali pa vstopu otroka v elementarni razred je najprimernejše popevanje raznih izrekov, stihov... na enem tonu — monotono petje. Predočimo jim razliko med monotonim in melodičnim govorom. S prisluškovanjem stopinj prihajajočega ali odhajajočega človeka (jezdeca) naj opazujejo naraščanje in padanje tonske moči. Razlika med piskanjem tovarniške sirene in avtomobilskega varnostnega signala nam pojasnjuje dolžino tona. Tonsko višino zaznamo iz melodičnega govora, v katerem ima vsak zlog svojo lastno tonsko višino...

Predpogoj lepega petja je pravilen govor. Torej najprej vaja v artikulaciji, dihanju in melodičnem govoru, nato šele popevanje!

Vsa pravila o uporabi in negi govornih organov veljajo v enaki meri tudi za elementarni razred tam, kjer nimajo otroškega vrtca.

Otrok in družba.

Kriha.

(Konec.)

Za nas vzgojitelje pa je ta ugotovitev dvakrat važna. Zakaj le, če bomo prav spoznali človeškega duha in zlasti še duha družbe in dobe, v kateri živimo, bomo lahko prav usmerili svojo vzgojo mladine v šoli in

si bomo lahko postavili prave smernice, po katerih moramo vzgajati duše otrok, ki so nam izročene.

Pa je tako, da v vzgoji le prečesto ne poznamo časa, v katerem živimo, in usmerjamo vzgojo naših otrok po nekih samohotno postavljenih smernicah, kakor bi bila šola nekaj samostojnega, bitje samo zase, kateremu se mora ukloniti življenje, mesto da bi se ona uklonila življenju. V dobi liberalnih nazorov, ko je bil posameznik vse in družba nič, smo uklepali otroka v najtesnejše formule in pravila, nateknili smo mu nagobčnik, ki se je imenoval pet Herbert-Zillerjevih formalnih stopenj in še disciplina, disciplina nad vse. Zdaj, ko se je klic po svobodi posameznika preživel in stopa na mesto posameznika družba z vsemi svojimi težkimi zahtevami po samoodpovedi in samozatajevanju, pa smo otroku dali svobodo in ga postavili v sredo vsega življenja v šoli in je zdaj tu posameznik vse, skupnost nič. Le preveč napačno smo razumeli klic in zahtevo moderne šole po sprostitvi otrokovih duševnih in telesnih sil. Tista fraza o notranji disciplini je v devetdesetih izmed sto slučajev res le lepa fraza. Koliko pa je takih ženijev med nami učitelji, ki bi znali ustvariti v svojih učencih tako disciplino. Nikar si ne zatiskajmo oči pred resnico. Če kje, je ravno v vzgoji taka hotena slepota greh. Kaj lepega smo že slišali in čitali v teoriji o smernicah moderne vzgoje. Kjer pa smo prišli do prakse, je ta le prečesto pokazala slabe uspehe. Rusi sami, prvi početniki in praktiki novih smernic, so prišli v slepo ulico s svojo vzgojo in ne morejo z njo nikamor naprej. Spoznali so, da je treba reforme, temeljite reforme in posebna komisija je dolgo študirala to težko vprašanje in se v novih navodilih ruskim šolam v velikem delu svojega programa zopet vrača na stara pota. Ne na vsa, bog varuj; veliko teh starih potov je bilo slabih, toda nekatera so bila dobra in mi, ki smo tako srečni, da se nismo z blazno nagllico vrgli v posnemanje tuje reforme osnovne šole, smo zdaj v prijetnem položaju, da lahko z jasnim očesom pregledamo, kaj je bilo dobrega in kaj slabega na novi šoli in kaj so nam dobrega, pa tudi slabega prinesle nove smernice. In tako si lahko poiščemo pravo srednjo pot, po kateri bomo mladino vodili in jo vzgajali, da bo nekdanj lahko izpolnjevala svojo vlogo v sodobni družbi. In to življenje v tej družbi ne bo lahko. V sodobni družbi mora človek hoditi svojo življenjsko pot z rokami tesno stisnjenimi ob život, da ni v napotje svojemu bližnjemu. Prostor na zemlji, ki je odmerjen vsakemu posamezniku, je ozek. Pripravimo mladino že zgodaj na to, da ji pozneje spoznanje ne bo pregreško in samoodpoved ne pretežka. Vzgoja bodi sodobna.

Če bi priznali, da je človek samemu sebi namen in da mu je iskati življenjski cilj le v samem sebi; da tu na zemlji nima druge naloge ko dopolniti in izpopolniti samega sebe po svojih sposobnostih in zmoglostih, po cilju, ki si ga je sam sebi svobodno postavil, potem bi morali seve tudi logično priznati, da je vsa naloga vzgoje le v tem, da odstrani od otroka vse zapreke, ki bi mu mogle ovirati svoboden razvoj ali bi mu oteževale svobodno vajo njegovih duševnih in telesnih sil. Vzgoja bi mu

morala le gladiti pot skozi življenje, na katero naj bi se podal sam po svoji volji, po svojih nagnjenjih, brez vsakršnega vodnika. Morali bi spoštovati njegovo samoodločbo, njegovo svobodno voljo in ne izvajati nanj niti najmanjšega pritiska. Golo individualistično pojmovanje njegove narave in njegovega cilja na tem svetu bi zahtevalo od nas, da priznamo takšno vzgojo in ta vzgoja mora nujno izključevati vsako silo, vsak pritisk, vsak vpliv drugega človeka na mlado dušo.

Toda če iz ustroja sodobne družbe priznavamo, da človek ni sam sebi namen na tem svetu, da nima pravice, da bi pri vseh svojih delih gledal le nase in na svojo korist, ampak da se mora ozirati vedno in povsod tudi na korist splošnosti, celote, družbe, da mu družba vsili njegov končni življenjski smoter na tej zemlji, potem pa moramo nujno in logično tudi priznati, da je treba otroka že zgodaj privaditi na skupno življenje v tej družbi, da se upogne splošni volji, da svoje želje podredi željam in dobrobiti splošnosti. Iz tega vidika nikakor ni mogoče pustiti otroka, da se sam razvija, ampak ga je treba navajati v to, da se poslužuje svoje svobode le v nekem določenem cilju in v nekem določenem obsegu. Vzgoja mu mora razvijati duha, disciplinirati voljo in ga pripravljati v to, da bo kdaj lahko prevzel nase odgovornost za svoje življenje in več ali manj tudi za življenje onih, ki živijo okoli njega. Vsega tega pa brez vnanjega vpliva na otroka ni mogoče. Za vse to je otroka treba navajati na samoodpoved, zatajevanje. Tega pa ni tam, kjer je otroku dana vsa svoboda, da se sam odloči za to ali ono dejanje, da sam razvija v sebi le tiste sile, katere lahko brez vsakega napora razvija, da se odloči le za tisto delo, katero baš njemu prija. Zato je treba vzgoje od zunaj, ki ga vodi in ga navaja. V sodobni vzgoji smo povsem pozabili na veliko važnost, ki jo ima n a v a d a na vse življenje človekovo.

Iz vsega tega vidimo jasno, da ni mogoče pustiti otroka samega, da se sam razvije in postane, kar sam hoče ali more. Nasprotno paziti moramo, da po svojem razvoju postane to, kar postati m o r a. Po drugi plati pa moramo tudi priznati, da bo otrok to, kar mora, postal le tedaj, če bo to tudi sam hotel. Prava vrednost človekova v resnici ni v tem, k a r j e, ampak v tem, k a r h o č e biti. Zakaj, čeprav to, kar bi bil rad, ne more vselej biti, mu kljub vsem neuspehom še vedno ostane zasluga poštenega hotenja.

In tako smo že določili vzgojno metodo, kakršne se nam je posluževati v sedanjih časih. Ona zahteva vzgojitelja, ki otroka uči, kaj mu je storiti in ga nato prisili, da to tudi stori; ki pa vendar vpliva nanj le za to, da se otrok sam privadi, zatajevati samega sebe in podrediti s v o j e p o t r e b e p o t r e b a m s p l o š n o s t i; in da postanejo njegovi napori tem večji, čim večji postaja sam.

In tako se v naši vzgoji lepo krijeta obe stvari: prva, ki jo danes toliko zaničujemo, in druga, ki jo toliko povečujemo. In je prva a v t o - r i t e t a v z g o j i t e l j e v a, druga p a o t r o k o v a s a m o v l a d a.

Slovanska vzajemnost.

Vojteh Čuš.

II.

(Konec.)

Naša ljubezen do lastnega naroda in do ostalih slovanskih bratov mora biti globoko utemeljena. Zlasti učitelj in vzgojitelj — kako naj sicer druge uči in vzgaja? — mora imeti v sebi globoko prepričanje, da je le-ta ljubezen samo n ravstveno dovoljena in dobra, marveč da je naravnost dolžnost. Zato hočem v 2. delu tega spisa navesti nekaj priznanih avtorjev, ki nam pričajo, da je naša ljubezen do lastnega naroda in do ostalih slovanskih bratov n ravstveno dobra in n ravstvena dolžnost.

Franc Spirago piše v svojem »Katholischer Volks-Katechismus«, ki je preveden že na dvanajst jezikov (na angleški, francoski, laški, španski, portugalski, hrvaški, češki, slovaški, poljski, maloruski, ogrski, nizozemski jezik ter je v nemščini izšel že do leta 1927 v desetih izdajah v 60.000 izvodih ter je aprobiran od cerkvene oblasti):

»Kristjan sme in mora svoj narod bolj ljubiti nego tuje narode; kajti ta ljubezen je že od narave v človeku in je krščanska vera ne odpravlja, marveč jo poveljuje in goji.«

»Če se pravi: 'Kristjan sme ljubiti svoj narod', je rečeno premalo. Treba je namreč reči: Kristjan mora ljubiti svoj narod'. Ljubezen do samega sebe in do staršev tudi ni morda samo dovoljena, marveč zapovedana. In zakaj naj ljubimo narod, iz katerega izhajamo in ki mu pripadamo? Zato, ker je narod velika družina, veliko krvno sorodstvo (velika »žlahta«). Kakor svoje krvne sorodnike bolj ljubimo kakor tuje, tako moramo tudi svoj narod bolj ljubiti kakor vsak tuj narod. In kakor otrok svojo lastno mater bolj ljubi kakor tujo, ne da bi tujo zaničeval ali sovražil, tako moramo tudi mi svoj narod bolj ljubiti kakor tujega, ne da bi tujega prezirali ali sovražili. Ljubezen do naroda je torej utemeljena v naravni postavi, to je: v volji Stvarnikovi. Kakor nam je dal Stvarnik od narave večjo ljubezen do staršev kakor do drugih ljudi v srce, tako nam je dal v srce tudi večjo ljubezen do naroda, iz katerega izhajamo in ki mu pripadamo. Ljubezen do naroda je torej predpis naravne postave. Krščanstvo pa predpisov naravne postave ne odpravlja.

»Ljubezen do naroda pokažemo s tem, da svoj narod cenimo in da z dovoljenimi sredstvi delamo v njegov prospeh in obrambo, četudi človek ve, da so na zemlji še plemenitejše in izobraženejše matere, nego je njegova lastna, vendar svojo mater višje ceni nego vsako drugo. Podobno je pri narodu. To cenjenje lastnega naroda je pa različno od prevzetnega pre cenjevanja, ki obstoji v tem, da imamo lastni narod za boljši nego vsak drug narod. Jasno je, da ne morejo vsi narodi imeti prav, če se ima vsak za najboljšega.

»Na p a k o stori, kdor je nasproti lastnemu narodu brez b r i ž e n ali če z a t a j i pripadnost do njega; napako pa stori tudi, kdor ljubezen do naroda p r e t i r a v a, kakor da bi bil narod največja dobrina človekova (to bi se reklo narod oboževati). Kdor z besedo in dejanjem zataji svojo pripadnost k narodu, je njegovo ravnanje skoraj prav tako zaničevanja vredno, kakor če se kdo sramuje svojih staršev in sorodnikov. Vendar pa narod ni n a j v i š j a dobrina človekova, kajti sicer bi morala pripadnost k narodu biti s a m a v stanu, da stori človeka na zemlji resnično srečnega. Narodni fanatizem ni nič drugega kakor malikovanje. Češčenje, ki smo ga dolžni Bogu, se tukaj skazuje narodu.

»Ljubezen do naroda pa ne sme voditi do sovražnosti ali krivičnosti naproti pripadnikom tujega naroda; kajti pripadniki vseh narodov so otroci enega Očeta nebeškega in zato med seboj bratje in poleg tega so v katoliški Cerkvi združeni v eno veliko družino božjo. Kristus nas je v priliki o Usmiljenem Samarijanu hotel poučiti, da tudi pripadnikov tujega naroda ne smemo izključiti od naše ljubezni do bližnjega«.

Tako Spirago.

Henrik Stieglitz pravi v razlagi zapovedi ljubezni do bližnjega (Ausgeführte Katechesen): »Naša ljubezen do bližnjega je splošna, če ne izključimo nobenega človeka, bodi prijatelj ali sovražnik, od naše ljubezni. Seveda, n e s t o j i j o n a m v s i e n a k o b l i z u. Starše, brate in sestre, prijatelje s m e m o i n m o r a m o bolj ljubiti nego druge ljudi.«

»Ne stojijo nam vsi enako blizu«. One, ki so nam bližji moramo bolj ljubiti nego druge ljudi. Torej tudi one, ki so nam po narodnosti in jeziku bližji. To je: pripadnike lastnega naroda in ostale Slovane.

Dr. Josef Ries pravi v razlagi prilike o Usmiljenem Samarijanu (Die Sonntagsevangelien; od cerkvene oblasti odobreno, podobno kakor Stieglitzove Razširjene kateheze):

»Sicer so vsi ljudje naši bližnji; toda n e s t o j i j o n a m v s i e n a k o b l i z u: čim bližji nam je kdo, tem bolj g a m o r a m o ljubiti.«

Torej zopet isto: Red krščanske ljubezni zahteva, da moramo one bolj ljubiti, ki so nam bližji. Stari in vedno novi razlog za našo narodno in slovansko ljubezen.

In končno še eno pričo: profesor teologije na univerzi v Inomostu H. Noldin v knjigi: »O božjih in cerkvenih zapovedih«. Knjiga se uporablja kot učna knjiga v bogoslovjih. Učeni jezuit piše: »Bili so, ki so rekli, da delajo proti krščanski popolnosti oni, ki enega bližnjega bolj ljubijo ko drugega zaradi krvnega sorodstva ali človeškega prijateljstva. Toda motijo se: kajti samo razumna narava nas sili, da one bolj ljubimo, ki so z nami bolj zvezani; milost pa narave ne uničuje, marveč jo spopolnjuje; torej s m e m o i n m o r a m o tudi z nadnaravno ljubeznijo one bolj ljubiti, ki so z nami bolj zvezani.«

Torej zopet ista stvar. Z lastnim narodom in z ostalimi Slovani smo plemensko in jezikovno bolj zvezani nego z ostalimi brati na svetu, zato jih moramo bolj ljubiti.

Bodi prič dovolj!

Eno je jasno: Čim bližji nam je kdo, tem bolj ga moramo ljubiti s srcem in v dejanju. Oni, ki so nam sorodni po krvi (plemenu) in jeziku, so nam bližji nego ostali bratje na svetu. Torej jih smemo in moramo bolj ljubiti!

Na tej ljubezni pa temelji slovanska vzajemnost. Kakor specifična ljubezen do slovanskih bratov, tako je tudi slovanska vzajemnost nekaj etično dobrega in naša etična dolžnost. Da gojimo slovansko vzajemnost, je torej naša pravica in naša dolžnost! Ves ogromen pomen slovanske vzajemnosti razvidimo iz naslednjih Finžgarjevih besed, vrednih, da jih Slovani vklešemo v marmor, vlijemo v bron in zapišemo v srce (iz romana Pod svobodnim soncem):

»Velik bo Sloven, bival bo v mirnih hišah, rejene bodo njegove črede, svobodno sonce mu bo svetilo leto in dan, če bo složen z brati. Inače pride tujec, postavi mu peto na tilnik — in svobodni narod postane rob.«

Živela slovanska vzajemnost!

Posebnosti kanadskega šolstva.

Dr. L. Sušnik.

II. Šolstvo v Kanadi vobče.

(Konec.)

Ustava iz l. 1867 (British North America Act) je odvzela osrednji zvezni oblasti vse pravice glede šolstva (razen za vojaške, jetniške, indijanske in sl. šole) ter ji dala možnost, da daje od časa do časa podpore strokovnemu šolstvu ter za pedagoško in publicistično delovanje, zraven tega pa pravico, da prekliče ev. zakone provinc, ki bi nasprotovali zakonitim pravicam, ki so jih manjšine tedaj uživale.

Kmalu se je pokazalo, da hočejo Angleži-protestanti izrabiti svojo številčno premoč v provincah in v Zvezi (prestolica Ottawa) v dosego enotnosti šolstva po svojih mislih.

L. 1871 so sprejeli v Novem Brunswicku zakon, ki je odpravil vsak verouk iz šole, dasi so katoličani (po običaju) poprej imeli svoje verske šole; kat. verouk se sme odslej poučevati le po šoli. Slično se je zgodilo kesneje katolikom na otoku Princa Edvarda. Kljub vsem protestom se zvezna vlada ni dovolj potegnila zanje in krivica je ostala. L. 1890 je odpravil liberalizem v Manitobi ločene katoliške šole in vpeljal splošne brezplačne in nevtralne (brezkonfesionalne). Centralna vlada zopet ni storila svoje dolžnosti. Podobno se je dogajalo še drugim pokrajinam. Ontario je dopuščal Francozom kat. dvojezične šole. L. 1915 so sklenili

Angleži zakon, da morajo biti te šole bolj angleške in se podrediti angleškemu nadzornikom. Ljudstvo se je izvedbi tega dolgo upiralo. Sicer imajo Ontario, Alberta, Saskatchewan v šolskih okrajih ločene šole za protestante in katolike, ki so oproščeni davkov za javne šole; v Brit. Kolumbiji so kat. šole le privatni zavodi.

V praksi so vse angleške province odvzele drugorodcem več ali manj manjšinskih pravic v šoli.

Cerkev in država sta v Kanadi ločeni.

Glavne razlike med šolskim sestavom v provinci Québec in ostalimi kanadskimi pokrajinami so sledeče: V vseh provincah je postavljeno šolstvo zgoraj pod avtoriteto vlade in spodaj pod upravo občine; takšne avtonomije kot v francoski Kanadi drugod ni. Naučno ministrstvo samo ima le v provinci Ontario več moči (v Torontu je stara državna univerza). Glavno mesto Ottawa ima tudi kat. vseučilišče, drugače imajo prot. province vsaj po eno večjo pokrajinsko univerzo.

Javna šola je na splošno nevtralna in brezplačna ter se vzdržuje z javnimi sredstvi. Obvezna je šola večidel kakih 7—8 let. V 3 provincah traja šolska obveznost od 7.—14. leta, v 3 od 7.—15. leta, v ostalih pa od 7.—13., od 7.—12. odn. v mestih od 6.—14. ter od 5. ali 8.—14. odn. 16. leta (to navadno v mestih oz. če otroci niso zaposleni ali v višjih šolah). Možnost svobodnega šolanja traja od 5. ali 6. l. do 16. l., v več provincah celo do 20. oz. 21. leta.

Povprečno traja šolanje v osnovnih in srednjih šolah kakih 12 let. Zadnje imajo prav različne nazive: *continuation schools*, *intermediate schools* (junior), *high schools*, *grammar schools*, *superior schools*, *collegiate institutes* i. sl. Nekatere so bolj vmesen tip med osnovno in srednjo šolo (nekatero nadaljevalno šolo), druge navezujejo na 8 letno osnovno šolo, imajo običajno štiri letnike ter omogočajo vstop na univerzo. Njihov notranji ustroj je sličen kot v USA, dočim so québeški klas. kolegiji 8 razredne gimnazije, slične zapadnoevropskim. Je pa seveda mnogo variant in še razlik med podeželskimi in mestnimi šolami itd.

Na splošno se lahko reče, da so angleške šole v Kanadi zasnovane bolj v realističnem duhu kot pa francoske, ki goje bolj humanistično smer.

Oglejmo si še številčno stran šolstva v Kanadi sploh.

V l. 1930 je dosegel obisk šol 2,490.623 oseb. Poučevalo je v 32.209 šolah 83.144 učnih moči. Stroški so znašali 165,361.198 dolarjev; na učenca je prišlo 66 dolarjev. Povprečno je obiskovala šolo četrtnina vsega prebivalstva. Štiri petine učencev je bilo v osnovnih šolah, ena petina v nadaljevalnih oz. višjih. Sedmina vseh je bila starejša od 16 let in od te je vsak tretji nadaljeval študije v večernih tečajih (razredih). Javne pokrajinske šole obiskuje ca. 90% vsega števila, zasebne (osnovne, srednje in strokovne) ca. 5%, višje (s pripravljalnimi in ljudskoprosvetnimi) pa nad 3%.

Podrobnosti naj pokaže sledeča preglednica:¹

	Število zavodov	Število otrok	Število učiteljev	Izdatki v dolarjih
1. Pokrajinske javne šole				
Ljudske dnevne	30.188	2,106.878	64.880	135,901.082
Strokovne dnevne	100	47.742	1.784	
Strokovne večerne	340	111.301	2.914	
Učiteljišča	46	7.360	467	
Šole za slepe in gluhe	11	1.764	300	
2. Privatne šole				
Ljudske dnevne	795	92.275	5.518	6,672.000
Poklicne	182	29.120	679	
3. Domin. indijanske šole	342	15.743	500	2,330.437
4. Univerze in koledži				
Pripravljalne šole	46	19.783	1.394	20,367.679
Vseučiliške šole	152	37.400	4.703	
Druge	7	21.257		
Skupaj	32.209	2,490.623	83.144	165,361.198

K temu je treba dodati še nekaj pripomb.

L. 1924 je bilo v Kanadi 29.658 osnovnih in srednjih šol z 62.302 učnimi močmi in 2,005.000 učenci ter 79 koledžev in 23 univerz z 39.372 dijaki. Napredek je torej očividan.

Porast šolarjev je vsako leto večji. Obisk šol, ki je znašal l. 1919 64.7%, je dosegel l. 1930 že 77% (v nobeni provinci ni bil pod 70%). Šolska doba se je podaljšala v splošnem za eno leto. L. 1930 je nadaljevalo 13% učencev, ki so dovršili osnovno šolo, učenje v splošnih ali posebnih višjih šolah. Povprečno je dovršilo 4 leta šolanja 96% šolarjev, 8 let 66% (61% fantov in 71% deklet), 9 let 48%, 10 let 33%, 11 let 20%, 12 let 5.7%. Dekleta so hodila nekako pol leta dalj v šolo ko fantje.

Kvalifikacija učiteljstva se izboljšuje. Od 1914 do 1930 je poskočilo število učnih moči s srednjo izobrazbo od 67 na 95%. Odstotek moških med njimi je narastel po vojni od 15.5 na 21.1.

Privatne šole, ki se ne drže nujno programa javnih šol, so navadno v rokah verskih redov ali zasebnikov. Marsikateri so širokoznane in imajo že dolgo najboljši sloves.

V 8 provincah štejejo te šole na osnovni in srednji stopnji 32.216 otrok, t. j. 2%, v provinci Québec jih je 60.059 ali nad 10%. Kako polovico jih podpira ta provinca, dočim jih je v drugih pokrajinah največ 4% in jih province ne podpirajo (v Združenih državah ameriških in v Vel. Britaniji je ta odstotek ca. 9). Verskih je bilo med njimi 79% (53% kat., 22% prot.

¹ Prim. H. H. Stevens, Annual Survey of Education in Canada 1930, Ottawa 1932, str. XI. (Vsestransko poročilo s statističnimi podatki, ki so razporejeni do vseh posameznosti. Ko bi imeli pri nas le majhen del tega, bi bili že zadovoljni).

in 4% drugih). Na splošno obiskuje v njih 12% več dijakov višje stopnje kot v javnih šolah.

Več od polovice učnih moči je v njih redovnih; z vseučiliško izobrazbo jih je več ko pri javnih (25.2% : 18.3%). Na enega učitelja pride v njih 15 otrok, v pokrajinskih šolah pa 31, — kar je tudi velika prednost teh šol.

Srednje šole posegajo deloma že v visoke ali obratno: zato često ni med njimi enotno določene meje v našem smislu. Vajnejše univerze (20) so glavne pokrajinske (večjih ok. 10). Katoliških je 5: Québec, Montréal, Ottawa, Antigonish (N. S.), Saint Joseph (N. B.). Žensk je v vseh teh zavodih 26.4%, več v zapadnih ko v vzhodnih krajih. Nekako polovica študentov študira na starih fakultetah, druga v ostalih specialnih šolah. Angleščino študira v srednjih in višjih šolah 92.3%, francoščino 69.5%, latinščino 49.6%, matematične predmete 42.1%, prirodoslovne predmete 21.6% itd.

Učnih moči je bilo tu rednih 4.862, izrednih pa 1.240. Katoličani so imeli (po »La Croix« 25. maja 1932) v vsej Kanadi 12 velikih semenišč, 57 klas. kolegijev ali malih semenišč in 55 redovniških noviciatov isl.; v deželi je bilo 52 moških in 96 ženskih redovnih hiš, 380 bolniških zavodov, 44 škofij (in 1 ukrajinska), 4.213 župnij s 5.045 svetnimi in 1.971 redovnimi duhovniki.

O volji.

Pero Horn.

(Dalje.)

»Vsakdo more doseči tudi visoke cilje, če je zmožen, da si jih stavi, če tudi nima one splošne močne volje!« (L.)

Morda pa se kaže »močna« volja v prenašanju bolečin?

»Neki nemški jezuit, indijski misijonar, piše l. 1920.: V prejšnjih stoletjih je tisoče Indijcev rajši šlo v smrt, ko da bi prestopili v mohamedanstvo. Še danes rajši umre od lakote, ko da bi od pripadnika druge kaste vzel košček kruha.« Junaštvo, kajne? Toda: »Hindu je slabič, ki le težko doprinese junaške žrtve.« Torej tudi »slabič« more prenašati bolečine, niti to še ni dokaz »močne volje«, končuje L.

Kaj pa dolgoletna v a j a ? Morda ona izvežba voljo, da postane močna. L. dokazuje, da tudi to ne drži.

»Samostani, posebno strožji redovi nam nudijo prav lep eksperiment za to. Skolastiki, ki so izšli iz teh samostanov, so opazovali, kako tudi dolgoletna vaja malo vpliva na »močno« voljo. Človek bi mislil, da n. pr. vaja premagovanja na enem polju vpliva na voljo tako, da se dotični človek zato lažje premaguje tudi na drugih poljih. In vendar to ni tako! Opazili so, da se je kdo zelo pridno in lahko postil, toda molčal ni posebno lahko. In obratno se je marsikateri »mutec osojski« postil le z veliko težavo... Pa niti v isti panogi se tudi iz dolgoletne vaje še ne razvije »močna« volja.

»Pred leti je prišel k meni neki vzgojitelj po strokoven nasvet, češ da mu je odpovedalo vse njegovo psihološko znanje. Eden njegovih go-

jencev se je boril z nekimi etičskimi težavami, a je vedno podlegel. Nedo-
stajalo mu je »močne« volje. Prišla pa je svetovna vojna. Tedaj sklene,
da se premaga na ljubo vojakom na bojnem polju. In glej! Kljub vsako-
dnevnim hudim bojem in preizkušnjam ni padel niti enkrat v petih letih!!
Če le kedaj, je tu morala nastati volja iz navade (habitus). Vojna je minila.
Neznatna ozlovoljenost — in zopet stara slabost, vsakdanji padci, samo
še neprimerno huje kot prej!« (L.)

* * *

Ali smo doumeli kako je z voljo? Ali smo iz navedenih primerov
razbrali, da — močne volje ni, vsaj v dosedanjem smislu ne?

Še to je razvidno:

»Kjer in kadarkoli se pred nami pojavi cilj, vrednota, motiv, tam je
volja. Kjerkoli stalen motiv, tam je tudi volja stalna. Kjer pa ni motiva,
tam tudi volje ni!« (L.)

Seveda mora za nas ta cilj, vrednota, motiv imeti kako vrednost!

Motiv — vrednota, vrednost — vzbudi ali zgane naše voljo. Motivi
so gonilna sila naši volji, brez njih ni volje. Kratko po domače: hočem to
in to, ker je za mujo, — nočem tega, saj ni vredno truda!

Še eno vprašanje: Kaj pa oni, ki delajo in se žrtvujejo, pa nimajo nič
od tega? Ali se ne žrtvujejo iz »močne« volje? Odgovor: Žrtvujejo se po
svoji volji, imajo voljo radi volje. Motiv v volji, veselje nad izvrševanjem
svoje volje. Taki hočejo, ker — hočejo! Mnogim se njihova volja vidi nekaj
silno važnega, v tem najdejo tudi že motiv zanjo! Nikakor pa ni s tem
že rečeno, da so tudi sicer »močne« volje.

* * *

Volja torej ni element, ni »vsemogočni jezdec«, ima svoje gibalno!

To gibalno pa so motivi! Motiv.

Kaj je motiv? Motiv, nagib je temu to drugemu drugo. Ko bi se vpra-
šali, kaj nas je nagnilo k temu ali onemu dejanju, bi dobili najrazličnejše
odgovore. Za vsako zavestno dejanje bi našli kak nagib. Skoraj bi mogli
reči: kolikor oseb in kolikor dejanj, toliko motivov, nagibov.

Kot nagib nastopi zdaj razum, zdaj predstava (domišljija) — čim
natančnejša in plastičnejša, tem sigurnejše gibalno, — zdaj zopet čustvo
(veselje, žalost, obup in drugo). Nešteto je nagibov, ki zganejo našo voljo,
da odloča zdaj tako, zdaj drugače. Vedno pa drži, kar je našel po svojih
poskusih Michottes: »Je pač tako, kot je človeštvo že od nekdaj trdilo,
da more moja voljo zganiti le ono, kar se mu predstavlja kot vrednost«.

»Iz tega nadrejenega stališča izhaja enotno naziranje, ki sega v vse
podrobnosti: kadarkoli se mi pojavi kak objekt, ki mi predstavlja prednost
pred kakim drugim objektom ali pa mi označuje kako izpopolnitev, se
mi vzbudi želja, pohlep po njem, v duši zori sklep, da se ga polastim —
če seveda ni drugih ovir! Tu nima niti razum, niti domišljija, ali čustvo
kake predprave!« (L.)

(Dalje.)

Julij Slapšak — 60 letnik.

Ivan Strukelj.

Da je Mišjakov Julček spolnil 2. marca 1934 60 let svojega življenja, človek skoraj verjeti ne more ob srečanju z njim. Še vedno je telesno gibčen, duševno čil, srčno razigran. Zdravje se mu kar smeje z obraza. Resnica je pa le, da mu je Bog 2. marca 1934 naložil na njegove krepke rame 7. križ. Rojen je bil dne 2. marca leta 1874 v Boštanju ob Savi. Porodu je tedaj mehka, dolenska dobričina. Maturiral je leta 1894 v Ljubljani. Služboval je na Trebelnem, v Lešah, v Vodicah,

v Radovljici, v Mostah, na manjšinski šoli v Ljubljani, kjer je bil zgolj nastavljen, odpravljaj pa je tajniške posle v bivšem oblastnem šolskem odboru, a od leta 1929 je upravitelj IV. deške šole (Prule) v Ljubljani. V Ljubljani je tudi poslovodja mestnega krajevnega šol. odbora in hkratu tudi član banovinskega šolskega odbora. Kjerkoli je služboval, povsod ga imajo še v lepem spominu, kar je za učitelja najlepša ocena. Znano pa nam je, da je bil vedno tudi uradno najbolje ocenjen. In kako bi ne bil, ko pa se je vse doslej ravnal po znanem Gregorčičevem reku: Ne samo, kar velewa mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan. In naš jubilant je storil to. O tem nam pričajo njegova dela, izdana s psevdonimom: Spisi Mišjakovega Julčka, ki jih mladina prav rada prebira. Posebno so ji priljubljeni Turki pod Sv. Tilnom in Marinka in škrateljci. Prevedel je tudi večje število Grimmovih pravljic. Pet let je bil tudi urednik Gasilskega vestnika. V gasilski organizaciji se je tudi sicer več let agilno udeleževal in zavzemal ugledna mesta. Kot mladinski pisatelj je bil marljiv sotrudnik Vrtčev, Angelčkov, Zvončkov. Pisal je tudi v Prerod, Zlato dobo, kjer se je zavzemal za treznostno gibanje. Več njegovih člankov je objavil tudi Slovenski Učitelj. Najbolj pri srcu pa mu je mladinska literatura, s katero se še sedaj bavi, saj je v Mladinski Matici odbornik in cenzor. Omeniti moramo tudi, da jubilant ni delal samo za pisateljsko mizo in za katedrom, temveč, da je prirejal raznovrstne tečaje in predavanja. Zelo mu je bilo pri srcu in mu je še čebelarstvo, sadjarstvo in zadružništvo. Tak je tedaj naš Julče kot kulturni delavec. Kakšen pa je kot družinski poglavar? Vzoren mož, vzoren oče. Priča za to je njegova lepa družina. Kadar pride človek v krog te družine, ga obide vtis, kot da je gospa mama, ki je zavedna, odločna Gorenjka — prezident v tej hiši, a končno človek le

uvidi, da obvelja očetova volja, ki jo konec koncev gospa mama s svojo odločno voljo še podpre. Vseh otrok je bilo rojenih v tej družini 12; 2 sta umrla v nežni mladosti, 10 je živih: 4 sinovi, 6 hčera. Najstarejši sin je duhovnik v Ameriki, kamor je šel misijonarit, 2 sta akademika, 1 višji gimnazijec; 3 hčere so meščanskošolske učiteljice, ena teh hkratu usmiljenka sv. Vincencija Pavelskega, 1 narodna učiteljica, 1 absolvirana gimnazistka, ki pa sedaj študira za zaščitno sestro, 1 pa obiskuje še višjo realno gimnazijo. Na tako krdelce lepo vzgojenih otrok je jubilant pač lahko ponosen z gospo soprogo vred. Da je vzgoja umetnost, je znano. Kolikšna umetnost mora biti šele v učiteljski družini, ki je mogla ob skromnih učiteljskih prejemkih spraviti že tako daleč toliko otrok! Le odkod sta jemala moči? V vrelcu sv. katoliške vere sta zajemala vso vzgojno moč, zato so bili ob očetovem jubileju pozabljeni vsi križi in težave težkega družinskega poklica. Našemu jubilantu ne čestitamo iz kakega veselja, da je dočakal 60 letnico življenja, čestitamo mu predvsem zato, ker mu je bila vse življenje sv. katoliška vera srečna življenjska vodnica. Vemo, da je za svoje goreče versko življenje doživel od strani verskih nasprotnikov marsikdaj zaničljive posmehljaje, za katere pa se ni in se ne zmeni, češ: Bog jim odpusti, saj ne vedo, kaj delajo. On gre svojo načelno, odločno krščansko pot, ne oziraje se na desno ne na levo, mirno naprej. Tudi božja pota rad obiskuje. Celó v Sveto deželo je bil poromal pred leti. Za zgledno krščansko prepričanje in življenje je bil odlikovan z redom pro Ecclesia et Pontifice. Ob vsem tem pa je veselega značaja, prijeten družabnik. Že iz njegovih spisov, njegovih predavanj in iz njegovega osebnega občevanja veje njegovo humoristično nastrojenje, ki človeka spravlja v dobro voljo in razpoloženje. In če si ga končno ogledamo še kot državljana, moramo mu priznati, da je zaveden Slovenec, nato Jugoslovan in Slovan z dušo in telesom. Tak je tedaj Mišjakov Julček, ki mu ob njegovi 60 letnici želimo, da bi tak ostal še dolgo dolgo let, četudi s pipico v ustih, brez katere menda živeti ne more.

Izobrazba naroda

Od šole do šole.

Ivan Hribski.

(Dalje.)

Šola na Planjavi je bila na zelo dobrem glasu med učiteljstvom, ljudstvom in v uradnih spisih. Spoznati jo čimprej, me je zelo mikalo. Mislim sem si, da se tudi nadzornik lahko še kaj nauči po vzornih šolah in zglednih učiteljih, ker ga ni človeka, ki bi vse vedel in znal. Tudi ima nadzornik najlepšo priliko, da širi vrline, ki jih najde na posameznih šolah in pri posameznih učiteljih po vseh šolah v okraju. O slabostih in napakah pa je seveda najbolje, da molči. V šolo na Planjavo me je vleklo še to, da bi vrnil nadučitelju bontonski obisk, ki mi ga je bil napravil prav kmalu po mojem službenem nastopu po vseh pravih lepega vedenja. Stopivši v mojo službeno pisarno, se je meni zdelo, da imam pred seboj najmanj barona. Res, gentleman v obleki, govorjenju in kretnjah. Predstavil pa se mi je kot nadučitelj Obermayer na Planjavi. Odleglo mi je, ker

sem zdaj uvidel, da imam pred seboj le tovariša, ki hoče nekaj veljati tudi pred šolsko gosposko in ki veliko drži náse. Pred odhodom me je naprosil, naj se kmalu oglasim na Planjavi. Ker tudi jaz ne bi rad veljal za »kmeta« v znanem slabem pomenu te besede, sem se tretji dan po obisku napotil na Planjavo in vrnil obisk. Pred odhodom sem se tudi nekoliko pripravil za nadzorovanje, če bi to želelo učiteljstvo. Priprave so pač potrebne tudi nadzornikom, zlasti začetnikom. Prišedši na Planjavo, sem dirnenj obstal ob šolskem vrtu, razprostirajočem se ob cesti. Dehtelo je s šolskega vrta spomladansko, majniško cvetje, iz šolskega ulnjaka pa je brnelo čebelic, da jih je bilo veselje opazovati. Raz okna čednega, enonadstropnega šolskega poslopja so mimoidoče pozdravljale cvetice lončnice. Ta lepa zunanost je napravila na vsakoogar prijeten, ugoden vtis, kaj šele name — šolskega nadzornika! V notranjosti šolskega poslopja me je presenetila izredna čistoča in vzoren red. Tak red in snago sem pozneje našel samo še na samostanskih dekliških šolah. Splošni želji učiteljstva, naj bi, ker sem že na šoli, opravil še nadzorstvo, sem rad ustregel. Tedaj sem namreč že vedel, da je tudi za nadzornika — čas zlato. Nadzorovati sem začel pri »glavi«. Predme znosi vse uradne spise in kupe zvezkov. Vsi uradni spisi lepo zaviti, opremljeni z lepimi pivniki; enako zvezki. Uradni spisi spisani kaligrafično; pisava v šolskih zvezkih vzorna. Posebno sem občudoval pisavo učencev, kmečkih otrok s trdo in neokretno roko. Vprašam ga, kako vendar doseže take uspehe? Odgovori mi: Z železno doslednostjo. Površnosti ne trpim ne pri sebi ne pri učencih. Kardinalna zahteva ljudske šole je vzgoja, pouk pa nje sredstvo. Tega načela se držim in z vztrajno doslednostjo doosežem vse. Zaposim ga še, naj pokaže, kaj znajo učenci iz posameznih predmetov. Najprej se je odločil za zgodovino. Že po par vprašanjih sem izprevidel, da pri obnovah ne stavi praznih vprašanj, na katera bi učenci mehanično odgovarjali z na pamet naučeno snovjo, temveč taka, da je ž njimi primoral učence h koncentriranju svojih misli, ki so jih morali podati v zaokroženi, zgoščeni obliki, t. j. v prostem pripovedovanju in ne le zgolj v kratkih odgovorih, vsebujočih vsebino vprašanj. V nebstvenosti se ni spuščal, poudarjal je pa zgodovinska dejanja, dela zgodovinskih osebnosti. V prirodoepisnem pouku mu ni bilo glavno opisovanje zunanjih oblik, temveč umevanje prirodnih pojavov, umevanje življenja, delovanja prirodnih sil in sožitja prirodnih bitij v medsebojnih odnošajih, kakor tudi v odnošajih do človeka in drugih stvari in reči. V zemljepisnem pouku se ni oziral zgolj na politično organizacijo posameznih dežel in držav, temveč na kulturno in gospodarsko življenje posameznih narodov. Ko sem ga pred odhodom vprašal, odkod ima te najmodernejše metode, mi je povedal, da je knjižničar okrajne učiteljske knjižnice, kamor pridno zahaja urejevat knjige in revije, ki pa jih hkratu pridno izrablja v svoj študij. Z željo, da bi našel v okraju še kaj več takih učiteljev, se poslovim in podam na njegov nasvet v I. razred, v katerem je poučevala njegova boljša polovica, gospa Dobrana. Na prvi pogled sem videl, da imam pred seboj gospo, ki se ji ne godi slabo. Lepa obleka, zlata verižica okrog vratu, zlata zapestnica, zalite roke so pričale o tem. Nastop uglajen, siguren. O kaki vznemirjenosti pred nadzornikom ne duha ne sluha. Dostojanstveno me vpraša, kaj naj obravnava. Izrazim ji željo, naj nadaljuje o tem, v čemer sem jo prekinil. Tedaj bomo nadaljevali v estetskem čitanju. Prisluhnil sem. Estetsko čitanje v I. razredu! Bere prvi, bere drugi, tretji. Takega branja v I. razredu nisem pričakoval. Mislim si, to berilo znajo na pamet. Vzamem tednik in določim berilni sestavek, ki ga še niso obravnavali, in kličem sam. Uspeh prav dober, pri veliki večini naravnost odličen. Zaželim si še nekoliko računanja. Najprej izprašuje sama, nato posežem vmes še sam. Skoraj slednji zadene in reši nalogo. Preden odidem iz njenega razreda, ji povem, da me posebno veseli to, ker ne kaže razred luknjičavega znanja. Odgovori mi, da se zanima za vse učence, da prav nobenega ne zanemarija in da si na vso moč

prizadeva spoznati čimprej individualne sposobnosti posameznih učencev. To se mi posreči toliko prej, ker že dlje časa službujem v tukajšnjem kraju in so mi znana tudi vsa okolja, v katerih žive posamezni moji učenci. Podlaga računskim uspehom je stvarno računanje, vzeto iz resničnega otroškega življenja. Tekom let sem si sestavila zbirko računskih nalog, ustrezajočo duševni stopnji otrok, kar mi sedaj zelo olajšuje pripravo in omogoča ekonomsko izrabljanje časa, t. j., da mi ni treba šele v razredu misliti na sestavo stvarnih nalog.

Ko sem videl, da je razred tudi v vzgojnem pogledu v redu, ji čestitam na učnih in vzgojnih uspehih ter odidem v II. razred, v katerem je poučeval učitelj Trpin. Po medsebojni poklonitvi mi šaljivo pripomni, naj za njegov razred natakнем druga očala, kot sem jih imel v III. in I. razredu. Na moje vprašanje, kaj naj pomeni ta duhovita opazka, se mi opraviči, da kaj takega, kar sem videl pri višji gospodi, ne bom videl v njegovem razredu. Zdi se mi, da se podcenjujete, gosp. tovariš, ga vljudno zavrnem in opogumim. Ne, ne, mi hiti odklanjati in me prosi, naj uvažujem to, da je on v resnici, dejanski trpin in ne samo po priimku. Učenci so bili postali medtem precej nemirni in nestrpni, ker so čakali na temo spisne naloge. Tudi sam sem bil radoveden nanjo, zato mu namignem, naj nadaljuje s poukom. Vzame kredo in napiše na šolsko desko: Pomladni oznanjevalci. Tema času primerna, ga bodrim. Tudi naravna posledica stvarnega pouka prejšnje ure, mi pripomni. Prav, mu pritrdim. Izgotovljena naloga bo zrcalo vašega truda, dela in uspeha. Pokázala nama bo, če je bilo vaše delo v prejšnji uri psihološko, logično in didaktično pravilno. Med tem, ko bodo otroci pisali, si bom jaz ogledal vaše uradne spise, vi pa bodite učencem v pomoč, če je bodo potrebovali. Učenci so pisali pa tudi izpraševali v zadregah učitelja, jaz pa sem zadovoljno sledil izdelavi spisne naloge, ki je bila lepa, logična obnova stvarnega pouka. Moje zadovoljstvo z izvršeno nalogo je bilo tovarišu Trpinu zelo všeč. Všeč posebno zato, ker sva se ujemala v nazorih, da so ravno obnove, s katerimi učence šolamo v logičnem mišljenju in jim bogatimo besedni zaklad, zelo uvaževanja vredne in potrebne.

Po končanem pouku me je spremljal tovariš Trpin proti domu, ker je stanoval v bližini mesta. Med potjo mi je razlagal, zakaj je trpin. Prvič sam ni bil prav zdrav, drugič ni bilo zdravja v njegovi številni družini. Otrok je imel toliko, da si niti ni mogel zapomniti od vseh rojstnih datumov. Stanovanje je moral drago plačevati, šolanje otrok ga je zelo veliko stalo. Rad bi si bil pomagal z instrukcijami v bližnjem mestu, saj je imel skoraj vso gimnazijo za seboj in bi bil vsaj nižjegimnazijca lahko instruiral, če bi mu jih ne odvzeli višjegimnazijci. V šoli sami se je moral gnati vkljub rahlemu zdravju na vse pretege, ker bi ga sicer oba »šefa« pustila daleč zadaj. Šefa da se lahko ženeta, ker sta prvič oba zdrava in imata samo dva tudi zdrava otroka, brezplačno stanovanje, lep šolski vrt, čebele, prašičke, gosi, race, kure in dvojni zaslužek.

Vprašam ga, zakaj vendar govori o dveh »šefih«? Zato, ker ne odločuje samo on, ampak tudi žena njegova. Tako na primer v lokalnih učiteljskih konferencah jaz s svojimi predlogi vedno propadam, ker imam en sam glas in ne morem do večine dveh glasov, ki jo imata onadva. »Pa si ne znate pomagati?« ga vprašam. »Ne, ker je 2 več kot 1.« »Zakaj pa ne stavite svojih predlogov na zapisnik?« ga prekinem. »Tedaj pa bi bil trikratni trpin, ker mi je znano, da oblast vedno potegne z voditelji, čuvajoča njih avtoriteto,« me zavrne. »Odslej bo oblast uvaževala tudi vaše predloge, ako bodo dovolj tehtni in vredni uvaževanja. Le prepričani bodite, za svojo osebo vas zagotavljam, da bom presojal večrazredne šole kot demokratične zajednice, na katerih naj vlada vzajemno delo in življenje vsega učiteljskega zbora.«

S tovariševo željo, da bi tako bilo, se posloviva. Med svojo daljnjo potjo sem premišljal, kako različno je življenje med tovariši celo na eni in isti šoli. Obermayerjeva v ugodnih življenjskih razmerah, Trpin v skrajno težavnih.

Obermayerjeva še komu lahko kaj posodita, Trpin pa ima dolgove. V Obermayerjevi družini zdravje, v Trpinovi bolezen, skrb, žalost. V šoli odločujeta Obermayerjeva, Trpin se mora pokoravati. V javnosti in pri oblasteh sta uvaževana, spoštovana le Obermayerjeva, Trpin preziran. Kako odpomoči takemu nevzravnemu socialnemu življenju? Vprašanje vredno študija, ob ocenjevanju učiteljstva pa vestnega preudarka, da ocena ne bo krivična, t. j. po eni strani predobro, po drugi preslaba. (Dalje.)

Po Slomškovih stopinjah . . .

(K 71 letnici njegove smrti in 13 letnici koroškega plebiscita.)

E. Bojc.

Izlet v Žihpolje.

(Dalje.)

Na postaji me je res pričakoval moj prijatelj dr. Janko M. Že od daleč se mi je smehljal in mi pomigal. Po par letih razstanka sva se srčno pozdravila. Bil je lep sobotni dan — na kresovo — in dr. M. me je iskreno povabil za popoldne in nedeljsko dopoldne s seboj v Žihpolje, kjer bo nadomestoval odsotnega župnika. Ko sem si še isto dopoldne prišel na jasno o svojem delu v knjižnici, kamor me je povedel sam, sem ponudbo z veseljem sprejel, da bi tako spoznal tudi kos slovenskega koroškega podeželja. Seveda me je najprej povedel še v hišo bivše Mohorjeve tiskarne, kjer sem našel dobrega svojega znanca Vinka Z., ki mi je v ponedeljek nato razlagal v vnetem razgovoru življenje in delo našega koroškega življa. Nadstropje višje pa stanuje sedanji voditelj Katoliške akcije med našimi Korošci dr. Blüml. Dr. Janko mi je povedal, da sem kot raziskovalec Slomška njegov gost. Ker ga nisva našla doma — ni se še povrnil z Dunaja, kamor se je bil odpeljal po opravkih — sem odložil v stanovanju svoje stvari in odšel na delo. Moj prijatelj Janko mi je že raziskovanje nekoliko olajšal in me tudi vodil povsod, kamor sem bil namenjen. Imel sem seboj tudi nekatera priporočila, ki so mi pomagala, da sem hitro prišel do iskanih virov. V mestnem arhivu mi je dr. B. z veliko ljubeznivostjo — lastno Avstrijcem — postregel z vsem, kar me je zanimalo in istotako so mi šli na roko v škofijskem arhivu. Semeniška knjižnica pa še ni bila urejena radi preselitve v novo poslopje. Dr. M. mi je razkazal tudi to svoje zadnje bivališče, ki je po svoji moderni izdelavi spričo običajnih starikavih semenišč gotovo edinstveno v Evropi. Celovski bogoslovci so sedaj res kar srečni v tako higiennem in hkratu okusno opremljenem domu. V ponedeljek mi ga je dr. M. podrobneje razkazal. Ob misli nanj sem se spomnil mesta v nekem zanimivem Slomškovem potopisu, kjer kot celovski spiritual ob svojem obisku ljubljanskega semenišča blagruje še ljubljanske bogoslovce primerjajoč jih s celovškimi v pogledu na semeniško poslopje. Danes se je zaobrnilo po stoletju . . . Po kosilu smo ukrenili tako, da sem si pred odhodom v Žihpolje ogledal še mestni narodni muzej, ki me je močno zanimal, v spremstvu celovškega abiturijenta. Tako se kljub povsem nemškemu licu mesta nisem čutil tako osamljenega. Tudi med bogoslovci sem našel nekaj svojih znancev iz srečanj v Ljubljani in Kranju, ki sem se jih razveselil. Na Koroškem je danes duhovnik — kot tedaj v Slomškovi dobi — narodu najkoristnejši. Ko sva si ogledala notranjost muzeja, ki — dasi pod tujimi napisi — očituje po večini tako slovenski značaj, mi je razkazal še nekatere znamenitosti mesta. Ob 5. uri pa naju je z dr. Jankom že nesel nabito poln avtobus proti Karavankam.

Tisti večer je bil nekaj posebnega. Po vsej Koroški — in kakor sem kasneje zvedel tudi po vsej ostali današnji Avstriji — so slovesno zvonili zvonovi, streljali s topi in zažigali kresove. Tudi petje in vriskanje je odmevalo. Po večernem

opravilu v znani božjepotni žihpoljski cerkvi v slovenskem jeziku sva se z Jankom povzpela na griček poleg župnišča. Gledala sva kresove svetojanske in poslušala zvonjenje, pesem in vrisk. Zraven pa seveda izmenjavala misli in poglede o tem in onem vprašanju. Ti kresovi in to enournno zvonjenje je bilo predpisano v spomin žrtvam, ki so padle za Avstrijo, ki je znova vstala in se zavedla svojega poslanstva... Razgovor pa sva še po večerji nadaljevala vse do počitka. Lepo je bilo tu tisto nedeljsko dopoldne naslednjega dne. Pobožnost navzočih slovenskih vernikov me je ganila. Zdaj sem šele mogel prav razumeti, kaj je in kaj je lahko duhovnik tem zapuščenim in od ostalega naroda odtrganim ljudem, ki se — kot kmetje sploh — še krčevito drže dobrih starih navad in — jezika. Tukaj pride kmečki konservatizem na svoj račun, kakor je prav on največ vzdržal tudi potujočvalne navale na nas tekom tisočletja... Treba bi bilo samo še učitelje, ki bi popolnoma obvladali materin jezik, treba bi bilo vsaj enega učiteljišča, kjer naj bi se vzgajali voditelji te naše narodne manjšine. To bi bila njena osnovna pravica. Podpirati pa bi jo morali mi, naša narodno-obrambna društva in država sama. Po zgodnjem kosilu sva se ločila. Prijatelj Janko si je šel pogledat svojo novo kaplanijo v Borovlje, jaz pa sem se s prvim avtobusom odpeljal v Celovec in napravil odtod popoldanski izlet k naši Gospe Sveti...

Pri Gospe Sveti.

Narahlo se je zblačilo in tudi nekaj deževalo tisto popoldne, ko sem romal k naravnemu in zgodovinsko-sociološko izpričanemu (in ta vidik se mi zdi mnogo objektivnejši nego demagoško zlorabljeni plebisciti, ki se jih je vse dosedaj tako rada na škodo slabjših narodov posluževala evropska diplomacija) mejniku našega življa in našega jezika. Čas sem imel in želel sem to sveto pot prehoditi peš... Široka avtomobilska cesta, kakršnih pri nas pogrešamo, drži vse do te naše narodne svetinje in še dalje. Sredi nje me je dohitela ploha in moral sem se umakniti v bližnjo obcestno gostilnico. Ko je kmalu nato pojenjalo deževati, sem nadaljeval. Trpke misli so mi rojile po glavi kakor je bilo temnačno tudi vreme tistega popoldneva. Ker sem vse te kraje prvič odkrival, sem bil kar nestrpen, kakšen vtis bo naredila name Gospa Sveta. Ljudje so mi na vprašanja odgovarjali v nemškem jeziku. Imel sem vtis, kot da se je slovenstvo nekam ugreznilo in mikalo me je, da bi ga šel kot potapljač iskat na dno te nemške poplave in navlake... Saj je bila prav na tem, nam tako svetem kraju pred desetletjem zakriviljena velika pogreška, saj je tu prej skozi stoletja in čez valovala naša kri in odmevala naša govorica že tedaj, ko se je naš narod kakor v svojem prvem snu tudi politično probudil po prihodu v te kraje. Nemo in žalostno sem stopal in se vzpenjal do Gospe Svete in tudi v cerkvi so mi prihajale na misel tožbe pesnika Golarja:

»Oh, nikjer po vesoljnem svetu
tak' verno ljubili Te niso...«
»V zlat oltar smo dejali Te, Mater
revni slovenski mi kmetje...«

»O, zakaj nas nisi branila,
ko so trgali zemljo nam sveto...
in kot Jezusov plašč jo delili
in nam vse je bilo zakleto...«

Ali nam boš še kedaj postala to, kar je Poljakom čenstohovska Matka..., ali pa si se za vedno umaknila onstran Karavank v naše Brezje? Prav pred letom sem obiskal to znamenito poljsko božjo pot in bil tam med resničnimi romarji ves prevzet narodne vernosti. Občutki in doživetja so me pretresala do mozga, a v vsem tem je bilo toliko luči, svetlobe, harmonije... Tu, v cerkvi naše ugrabljenе Gospe Svete pa sem doživljal toliko narodnostne grenkobe in srčne bolesti, ki mora navdajati ob zavesti te izgube slehernega Slovenca. Cerkev je bila pri vsej svoji prostornosti — spričo male čenstohovske kapelice — povsem

prazna in samotna... Ali naj bo to simbol njene zapuščenosti in ostavljenosti od pravega njenega ljudstva, prave narodnosti, ki je odrezana od nje po grebenu Karavank? Korakal sem od nje proti Vojvodskemu prestolu v trdnem prepričanju, da bo prišel dan njene slave in njene tako naravne prvotne pomembnosti... Na širnem travniku, kjer se pase živina še sedaj, je med smrekami z železno ograjo obdan dvosedežen kamen, vojvodski prestol predstoletnih naših političnih voditeljev, glasna priča našega tukajšnjega domovinstva... Padavine so ga že močno zdelale, potrebna bi bila zaščitna streha nad tem za nas vevajnim zgodovinskim spomenikom. Skušal sem se iz vse njegove civilizirane okolice — prav mimo tod pelje zdaj široka cesta — zamisliti za hip v razmere pred petimi, šestimi, sedmimi stoletji, ko se je raz njega razlegala po vsem tem širnem polju pomembna beseda karantanskega vojvode ob stari volilni šegi naših tukajšnjih pradedov... A premočno me je motila ta sedanja samotnost in preplavljenost vsega tega našega gosposvetskega zaledja, ki mi je dušila vsako premišljevalno kakor proroško razpoloženje. Ni čas za hladne zgodovinsko-teoretične predstave, saj je prav ta pomnik dovolj glasna priča naših prvotnih pravic, treba je marveč vsem našim sedaj tvornim generacijam pridno in vestno na delo, ki čaka razrešitve morda vprav v tem oddobju... Le močen, razživiljen tok naše narodne srčne krvi, le smotreno usmerjena naša narodna kultura bosta popravile sčasoma — trenutek je v rokah božjih in v bodočem razvoju dogodkov — tudi to krivico izpred trinajstih let in zacelile rano na našem narodnem telesu, ki smo jo utrpeli baš na tej točki zemljevida najobčutnejše...

(Dalje.)

Iz šolske torbe.

Iz mesta G. so me predstavili v velemesto W. Dobil sem četrti razred broječ 75 otrok. Po šolski maši sem izgubil svoje varovance (saj jih še nisem poznal, a šola je štela okrog 800 otrok). V razredu jih najdem zbrane. »Kakšen bo neki naš novi učitelj?« so modrovali tako na glas, da se je slišalo po vsem poslopju. Hrušč in trušč se tudi ni polegel, ko sem stopil v svoj razred in sedel h katedru. Komaj da so me pozdravili, pa so že nadaljevali svoj vevavažen »pogovor«. Sedel sem mirno na svojem mestu, opazoval sebi zaupano mladež in molčal. Glasovi so kmalu začeli pojemati in čez čas je bil ves razred popolnoma tih in miren. »Vidite, dečki, zdaj se bo pa že dalo govoriti,« sem začel. Imel sem kratek načrt (dolgih pridig še pobožni nima rad), dodal še nekaj smešnih in ves razred sem si pridobil. In red je vladal skozi vse leto.

Z molkom se več doseže kakor z vpitjem.

* * *

V razredu sem imel dva učenca (brata), ki sta bila izvrstna pevca. Bila sta lepe, prikupljive zunanosti in mati je bila zelo ponosna nanju. Pa se je zgodilo, da sta prinesla prvo polletje domov slab red iz računstva. Ni trajalo dolgo in že je mati prigrmela nadme: »Kako to, da imata moja dva tako slab red iz računstva, prejšnji gospod učitelj jima ni nikoli dal tako slabih redov!« »Fanta ne znata računati in jima pri najboljši volji ne morem dati boljšega reda,« sem mirno odvrnil. »Pa moja otroka, ki imata tako lep glas,« je še jadikovala gospa. »Saj imata v petju prav dober red, a v računstvu jima radi dobrega glasu ne morem dati dobrega reda,« ji odvrnem. Žena mi je nato ponudila precejšnjo vsoto denarja, kar sem pa odločno zavrnil. »Otroka naj se pridno uči, pa bosta dobila boljši red,« sem zaključil, nakar je mati užaljena odšla. Učenca pa sta se odslej pridno učila in si tudi zboljšala red v računstvu.

Ne glej na lep obraz, temveč na pridnost.

* * *

Imel sem učenca, ki se ni rad umival. Nobeno sredstvo ni pomagalo. Ako so ga hoteli umiti, se je začel dreti, da ga je lahko slišala vsa sosesčina. Pa so ga seveda izpustili, ker so se ustrašili takšnega vika. Tudi pri meni je isto poteklo. Ker je prišel umazan v šolo, sem ga prijel in nesel pod pipo. To je vpil. Pa mu ni nič pomagalo. Ko je videl, da z vpitjem nič ne doseže, je utihnil. Bil je premagan in od tistega časa je prihajal čedno umiti v šolo.

Otrok skuša z jokom to doseči, kar s prošnjo ne more. Vselej otrokovega joka tudi ne smemo resno jemati, ker tudi otrok že pozna »politiko« ter jo zna uporabiti.

* * *

Nov razred sem dobil, pa pride k meni tovarišica in pravi: »Obžalujem Vas, da ste dobili ta razred, veliko težav in sitnosti boste imeli.« »Zakaj?« sem vprašal. »Fant Š. je velik porednež in če ga boste kaznovali, bodo šli starši takoj tožiti. Prejšnji učitelj je imel velik križ z njim.«

In? S fantom nisem imel nikakih težav, bil je eden najpridnejših učencev in nikoli ga ni bilo treba kaznovati. Deček je bil nekoč kaznovan za neko reč, pri kateri ni bil udeležen. Na podlagi ovadbe s strani drugih učencev je bil kaznovan in to ga je naredilo tako upornega. Jaz sem pa kaznoval vsakogar, ki je ovajal svoje součence. Ko so otroci videli, da nič ne dam na ovadbe, so prenehali s to grdo razvado, pridobil sem si pa s tem tudi onega upornega učenca in še danes se me hvaležno spominja.

Učitelj ne sme biti pristranski, imeti mora rad vse učence brez razlike stanu, revne še skoraj bolj kakor bogate, in vsi otroci ga bodo spoštovali in mu tudi zaupali. Kar otrok niti svojim staršem ne razodene, to zaupa svojemu učitelju, ki si je znal pridobiti njegovo srce.

P. G.

Kakšna bodi šola?

Na zborovanju društva »Krščanska šola« v Ljubljani dne 4. februarja je predaval gosp. dr. Stanek Žitko o predmetu »Kakšna bodi šola«?

Predavatelj je svoje načelno predavanje naslonil na papeške okrožnice in na nauke cerkvenih očetov.

Po katoliškem pojmovanju je subjekt vzgoje človek, zato morajo način in sredstva vzgoje biti v skladu s človekom in njegovo naravo. Katoliška vera presoja človeka in njegovo naravo bistveno drugače kakor pa nasprotni svetovni nazor. Po katoliškem pojmovanju človek po svoji naravi ni popoln, njegova vzgoja je slaba. Na to resnico opira papež Pij XI. nujnost krščanske vzgoje, če naj vzgojimo otroka v pravega kristjana in nadnaravnega človeka. Zato so potrebni tudi nadnaravni pripomočki, ki jih žal ne upošteva tako imenovani pedagoški naturalizem, ki ga papež v omenjeni okrožnici odločno obsoja. Že začetnik modernega pedagoškega naturalizma, Rousseau, v vzgoji izključuje vsako nadnaravno sredstvo. Na njegovih nazorih o naturalistični vzgoji gradi v 19. in tudi še v 20. stoletju vrsta vzgojnih pisateljev svoje vzgojne sisteme, v katerih ne poznavaajo ali celo izrečno pobijajo krščansko vzgojo z nadnaravnimi pripomočki.

Krščanska vzgoja je potrebna prav v vseh strokah in na vseh vzgojnih poljih. Do te vzgoje ima Cerkev nedostopno pravico in obenem neodvezljivo dolžnost nadzirati vso vzgojo svojih otrok in vernikov v vseh javnih in zasebnih ustanovah. Krščanska vzgoja je potrebna tudi državljanski vzgoji, o kateri se zadnja leta veliko govori. Potrebno je, da se mladina vzgaja k ljubezni do svoje domovine, v spoznavanju svojih dolžnosti do države. Toda tudi ta vzgoja se more vršiti zanesljivo in uspešno le z nadnaravnimi vzgojnimi pripomočki, s katerimi razpolaga sveta Cerkev. Ti nadnaravni pripomočki edini morejo zbuditi v človeški naravi nesebično in iskreno požrtvovalnost. Že v 4. stoletju je napisal

Tertulijan: »Naj nam oni, ki pravijo, da je Kristusov nauk državi sovražen, postavijo takšno vojsko, kakršni morajo biti po nauku Kristusovem njeni vojaki; naj nam dajo takih državljanov, takih zakonskih mož, takih zakonskih žena, takih roditeljev, takih otrok, takih gospodarjev, takih služabnikov, takih kraljev, takih sodnikov in končno takih davkoplačevalcev in takih davkarjev, kakršne hoče imeti krščanska vera, potem naj se šele drznejo zatrjevati, da je krščanska vera državi škodljiva; ali pa naj se niti za trenutek ne obotavljajo priznati, da more krščansko življenje državi največ koristiti.« Tudi kardinal Silvij Antoniani je pisal o razmerju med versko in državljansko vzgojo leta 1581 sledeče: »Čim bolj se svetna oblast prilagodi duhovni oblasti, čim bolj jo varuje in pospešuje, tem več stori tudi za ohranitev države same. Kajti s tem, da cerkvena oblast v smislu svojega namena z duhovnimi silami in sredstvi vzgaja dobrega kristjana, vzgaja obenem po nujni notranji zvezi tudi dobrega državljana, kakršen mora biti pod politično oblastjo.«

Papeževa okrožnica govori tudi o fizični vzgoji, o spolni vzgoji, o skupni vzgoji mladine obeh spolov. Tudi o teh vprašanih vzgoje ima cerkev svoje stališče, ki je docela v nasprotju s tem, kar novodobni naturalisti dandanes zahtevajo in uvajajo. Vse naše delo na vzgojnem polju mora biti posvečeno namenu, katerega je sveti oče označil v omenjeni okrožnici prilično z besedami: »Katoliški mladini katoliška vzgoja v katoliški šoli in katoliških društvih.«

Za dobrobit mladine

Sodobni kulturno-vzgojni problem ali problematika človeka.

Ema Deisinger, dipl. fil.

Človeštvo pripada danes tragičnejši dobi od vseh prejšnjih dob, — dobi, polni duhovnih in moralnih pretreslajev, kriz. Posledice strašne svetovne vojne se še vedno hudo poznajo v Evropi in drugod po svetu.

Milijoni brezposelnih in brezdomcev, čijih beda kriči do neba, so najbolj žgoče rane sodobnega družabnega reda in zadosten dokaz, kam so privedli človeštvo razni na zunaj pozlačeni nauki, kakor po Marxu umerjeni socializem, individualizem in njegove ekonomske varijante — kapitalizem. Ves duševni utrip sodobnega človeštva velja le materialnim dobrinam, razrtvarjajo pa se vse one komponente, ki bi dinamično usmerjale človeka k njegovi resnični in dragoceni človečnosti.

Današnji izsocializirani in izcivilizirani človek izgublja namreč bolj in bolj pot v svojo lastno človečnost.

Najsi torej človek sprošča svoje energije kjerkoli, bodisi v socialnosti ali umetnosti, bodisi da se oklepa z vsemi silami znanstvenih doktrin, vse je postranskega pomena in iluzija minljivosti. Samo eno je najvišja resničnost: njegova človečnost, in za ohranitev te njegove človečnosti gre. Le skozi njo pelje pot v pravo bitnost njegove osebe. V kolikršni meri je človek izpopolnil in dovršil svojo človečnost, v tolikršni meri je izpopolnil svoje gledanje tudi na druge stvari na zemlji; kajti človek je mikrokozmos, v katerem se odraža vse in zliva vse. Človek motri vse stvari le v relaciji do sebe, zaradi sebe in iz sebe. Človek dobro ve, da onega, kar je absolutno, ne more doumeti; njegovo kraljestvo je kraljestvo relativnosti.

Človek dobiva svojo določitev edinole po tem, kako doživlja svojo človečnost. Ta je sama na sebi vrednota, ki vključuje v sebi vse druge osebnostne vrednote, — je torej zaključena enota vsega našega bitja. Izpopolnjevati

sebe, to je nenehoma odkrivati v sebi svojo človečnost in jo izpopolnjevati, v tem leži etika našega poklica in naše naloge na zemlji. Bodite popolni, kakor je vaš Oče v nebesih popoln!

V tem času zmed in kriz, v tem času brezdušnega materializma je človeku najbolj potrebno eno: *conservatio sui*, ohranitev sebe, to se pravi, ohraniti svojo dobro človečnost in je ne teptati v blato in prah.

Človek biti, pomeni več kot subjekt, ki spoznava in doživlja, pomeni več kot relacijo neštevilnih funkcij organizma, ki odpirajo razgled v tajne tega organizma, je več kot zunanja podoba bioloških pojavov in dogajanj, več kot psihološki proces razvoja, je več kot celota osebe, ki iz svoje zunanje, minljive podobe kot živa tvorba pronica v svet vzročnosti in duhovnosti, biti človek, pomeni izživljati etično svojo človečnost. Samo v tem smislu je upravičeno stremenje človeka, da predvsem misli na samega sebe, namreč, kadar gre za to, da si človek, človek v najčistejšem, najidealnejšem pomenu besede. Biti človek v najčistejšem, najidealnejšem pomenu besede, se pravi, s svojo končnostjo participirati na večnosti in neskončnosti. Hrepenenje po nesmrtnosti in večnosti je človeku imanentno. Dokaz za to nam nudijo najlepše že stari narodi, kakor Asirci, Babilonci, Egipčani itd., ki so hoteli človeka v njegovi minljivi podobi napraviti nesmrtnega, ga mumificirali, zgradili veličastne katafalke ter skrivnostne piramide orjaških dimenzij, pa tudi v upodabljanju umetnosti manifestirati svojo veliko, vročo težnjo po nesmrtnosti.

V izpolnitvi in dovršitvi svoje človečnosti leži torej naša večnostna vrednotnost, leži naša misija na zemlji. Naša misija na zemlji ni, da si nakopičimo velikih zemskih dobrin, temveč da odkrivamo v sebi človečnost, jo izpolnimo kar najbolj etično ter ohranjujemo v sebi vse, kar je v nas lepega, svetega, dobrega, božjega.

Temu idealu naj služi vsa vzgoja in vse kulturno-duhovne dobrine. Umetnost in leposlovje dobivata svojo hrano prav iz tega pravrelca in s tem tudi blesek nesmrtnosti, čeprav se tega povsem ne zavedata.

Vsi predmeti, kakor zgodovina, petje, naravoslovje, leposlovje itd. naj ustvarjajo najožje zveze s človekom samim; potem njih naj se učinkuje na učenčevo doživetje tako, da prodirajo vedno globlje do onih plasti duše, ki tvorijo temelj čiste človečnosti. Dasi je namen vzgoje, vzgojiti plemenitega, nrvstvenega, značajnega človeka, takega »novega« človeka, ki bo združeval v sebi vse potence intelekta in etosa, vendar se mora vzeti za izhodišče njegova prava človečnost. Če se izpodmakne ta temelj, potem pišeta le obup in bolest svojo razkolno pesem na čelo vsake civilizacije.

Najsi je torej naloga šole, da stopnjuje čim najbolj umsko naobrazbo učenca, zakaj današnji človek potrebuje resda največjo prožnost in gibčnost duha, vendar pa moramo poudarjati minljivo bitnost posameznika, ki je, čeprav telesno in umsko še tako usovršena, vendar brezpomembna za človeštvo, ako ni istega obogatila z vrednoto svoje plemenitosti.

Ni tako važno v tej nadprodukciji vseh stanov, zlasti inteligence, da si učenec pridobi v šoli kak zaključen sistem znanja, bolj važno je, da se razvija v smeri svoje polnovredne človečnosti. Le tako bo kos viharjem, ki groze ubiti to njegovo dragocenost; to velja še prav posebno danes, ko je človek oropan povsem svojega dostojanstva, namreč dela. Brezposelnost, to je najbolj tragična človeška problematika. Z živalsko grozo v očeh stopajo sto- in stotisoči, milijoni, po tej smrtnonevarni poti, kjer je njihova človečnost v boju za goli obstanek ponižana do prahu. Kakor vrste brezposelnih, tako rasto razni blaginjski programi, beda pa struji svojo pot v vedno večjem razmahu. Uro za uro, dan za nočjo izzvenevajo obupni kriki bednih, v nevidnih spiralah se vrtinčijo vsakovrstni zli vetrovi, ki v besnem vrtincu groze pogoltniti sleherni ideal človeka.

Mladina, videč boj odraslih ter boj njihovih roditeljev za goli obstanek in njihovo težnjo za zgolj materialnimi dobrinami, ima v vsej taki okolici živ zgled izmalicene človečnosti, skratka, nje pravi negativum. Zato je tem težja naša naloga, da vzbudimo v tej mladini zopet kreativne sile, ki bi jo usmerjale k jedru čiste človečnosti. Ne shematiziranje in racionaliziranje pouka, nego okrepitev te dobrine v njih more sprečiti to mladino da ne usahne v sebi, še preden je dozorela. Vse teorije, kakor socializem, fašizem, individualizem, komunizem itd., ne morejo nadomestiti te vrednote. Vsi klicarji tako zvane »lepše bodočnosti« še niso odpravili brezposelnosti; trpljenje poštenih ljudi, ki so brez dela, je nepopisno. Mnogi pa si domišljajo, da jim komunistična preureditev sveta morda prinese boljšo usodo. Skozi vso to bolešno preizkušnjo raznih sistemov na organizmu človeštva moramo nujno priti zopet do prastarega spoznanja, da mora težišče našega delovanja biti preloženo v človečnost, kateremu idealu mora služiti ves pouk v posameznih predmetih, zlasti v leposlovju, zgodovini, petju, naravoslovju itd. Mladina se mora zavedati, da ni glavno, steči vsakovrstne rekorde v spretnostih, ampak kot človek biti velik. Če ne bomo polagali važnosti v to smer, bo doraščajoča mladina tvorec strašnemu stoletju, stoletju skrajne nečlovečnosti in razvrednotenja vrednot. Zamujeno mora šola popraviti s tem, da sejemo v dušo te mladine semena človečnosti, da bodo ta semena, sejana v duhu časa, pogнала bogate kali. Brezposelnost vpliva v vseh poklicih destruktivno na značaj mladine, zato pa moram tembolj duha te mladine napolnjevati z najčistejšo človečnostjo in idealizmom, da bi rastla v svet resnice in plemenitosti, človekoljubnosti in npravstvenosti, da bi ne le kot častivredni državljani v svojih bodočih službah, temveč tudi kot ljudje oblikovali in dogradili v sebi vso vrednoto posvečene človečnosti.

V tem času, ko tone vsa Evropa v gosti sopari zmed, strasti in gorja, moramo z bistrim očesom paziti, da ne bi ta mladina po zgledu onih, ki hite za vsakim še tako grobim užitkom civilizacije in delajo za najsebičnejši individualizem, delala le za vnanjost, v svoji notranjosti pa ostala brez bogastva, brez življenja, mrtva, kakor praznina votle jablane. Nadutost in samoljubje spremljata takega človeka, ki streže le svojim naagonom in živi le za vnanji omet in nakit, smatrajoč prazno peno za bistvo življenja. V razburkanem ognju naagonov bohotno uspevajo sovraštvo, mržnja, laž, zavist, hinavščina, poželjivost, pohlep, lakomnost, nikoli pa ne pride tak »uživalec življenja« do svoje pozitivne človečnosti, katera raste in se oblikuje le preko smrti jaz-misli v vsakem poedincu.

V pravcu pozitivne človečnosti se torej mora prefiltrirati ves pouk v šoli. Človečnost je še nerazkrita sfinča v duši vsakega poedinca. V tem tiči tudi karakteriološki problem evropske kulture.

Današnji kulturni tip je nedovršena človečnost, nekaj izpaček, ki boleha na hipertrofiji egoističnosti in antihumanosti, kateri tip prihaja že v štadij animalnosti. Življenjska katastrofa za posameznika kakor za človeštvo bo tem strašnejša, čim manj humanega občutenja bode v doraščajoči mladini. Očuvajmo zatorej mladino pred to katastrofo, ki jo rodi ta materijalistična lakomnost, kakršne dosedaj svet še ni videl, in ta kolektivistična šablonizacija, pred katerimi činitelji se izgublja človečnost in duh; človek se pretvarja v živ stroj in mehanizem.

Spretnosti se dajo priučiti, humanost pa moramo mladini privzgojiti.

Človek — ali plavolaso zver, ta dilema je danes na poseben način dozorela. Odločimo se!

Humanizacija je kultura, da postane človek res človek, a ničesar drugega nam danes ni bolj potrebno kot taka kultura.

Tragika brezposelne mladine.

Hudi in težki časi so prišli na svet. Še tako lepa in idealna stvar naj se pojavi, začne ali osnuje — vedno jo sedanji čas, ljudje in raznovrstni činitelji le zatemne, da postane mračna, odurna in ne odrešujoča. Vsak problem, ki ga danes skušamo reševati, se nam izmaliči v še večjo zamotancost in temo, tako da imamo od takih reševanj, pa najsi bodo to kulturni, gospodarski ali socialni problemi, nazadnje več škode, kakor pa koristi. Brezposelnost je ostudno zlo, ki se ga bomo trajno iznebili le s popolno preosnovo gospodarskega reda. Poglejmo, kako danes rešujejo problem brezposelnosti — vedno le s politiko krpanja in popravljanja. Danes se samo gleda in skrbi, da je starejše kvalificirano in nekvalificirano brezposelno delavstvo čimprej na ta ali na drug način zopet pri zaslužku — vedno se pa pozablja na brezposelno mladino. Mlad človek stopi v življenje z vsemi nadami, toda kljub njegovim naporom in brigi staršev ni nikjer dela zanj in ostane še naprej odvisen od preskrbe svojih staršev ali sorodnikov. Če se je izučil kake obrti in se želi v svojem poklicu izpopolniti — mu tega sedanje gospodarstvo in z njo zvezana izkoriščevalska miselnost ne dopušča. Za to mladino obstoji velika nevarnost, da pride v roke raznim prekucuhom, kjer le-ta potem postane gonilna sila raznovrstnih prekucuških idej.

Po podatkih Mednarodnega urada za delo je brezposelne mladine do 25. leta na Danskem 36.000, na Švedskem 59.000, v Veliki Britaniji 144.000, na Norveškem 20.000 in v Nemčiji se je v letu 1932. ugotovilo, da je že kar 1.360.000 moške in 400.000 ženske mladine brezposelne. Kaj je potrebno, da se ukrene, da se to zlo prepreči? Prvič je važno to, da se zaposlitvena politika pri svojem programu ozira predvsem na mladino. Drugič storiti se mora vse, da se brezposelni mladini odvzame občutek dolgočasia, da ne bo občutila, da je morda za družbo nepotrebna. Tretjič naj se ujava prostovoljno delo. Na Danskem nadzira to delo komisija, ki je sestavljena iz zastopnikov delavskih organizacij, zastopnikov delodajalcev in članov parlamenta. Vlada je strokovnim organizacijam, občinskim zvezam itd. dala za vzgojo in zaposlitev teh delavcev na razpolago 3 milijone danskih kron. Podobne akcije so potem uvedli tudi v Belgiji, Avstriji, Veliki Britaniji, Italiji, Novi Zelandiji, na Norveškem in v Švici. Kaj pa pri nas? Ničesar! — Skrbimo za mladino in ne bodimo leni, ker ta lenoba se bo maščevala, kajti mladina bo nositeljica novega reda in novega življenja!

»Slovenec« št. 29.

Književnost

Ivan Cankar: **Zbrani spisi**, šestnajsti zvezek. Uvod in opombe napisal Izidor Cankar. Založila Nova založba v Ljubljani 1933. Str. XIX + 355. Cena: broš. 68 Din, polplatno 80 Din, platno 86 Din, polusnje 110 Din.

Naročniki Zbranih spisov Ivana Cankarja in vsi, ki jim je pri srcu, da uspe težka naloga, ki sta si jo postavila urednik in založnik teh spisov, bodo ob 16. zvezku doživeli lepo zadoščenje. Ta zvezek prinaša zanimive satirične, kritične in polemične spise, nato pa troje najvažnejših Cankarjevih del poznejše dobe: *Bela Krizantema*, *Volja in moč*, *Lepa Vida*. Tako smo s temi spisi prispeli že v leto 1912.

Sledeč duhovnemu razvoju Ivana Cankarja nam je urednik v svojem uvodu obravnaval najprej kritično polemične spise in jih postavil ob historični materializem, ki

ga je bil pisatelj privzel, a ne preživel, in pokazal, kako očiten je v njih spor s tedanjo duhovitostjo Ivana Cankarja. Pokazal nam je tudi, zakaj je Ivan Cankar na eni strani odklanjal meščansko »svobodomiselnost« in zakaj so tudi v njem samem počasi utihnili glasovi, ki spominjajo na historični materializem. V nadaljnjem nam urednik gradi Cankarjev življenjski nazor in njegovo težnjo po absolutnem, kakršna se je javljala izza l. 1909. Doživetje luči, lepote, Boga, ga nagiblje, da vedno strože loči dušo in telo, da kaže vedno večjo razdvojenost med obema, med voljo in močjo, zakaj telo mu je moč in duša volja. Ivan Cankar je še dalje šel v dvojnosti človeškega teženja; postavil je nasprotje čiste duše in s strastmi obremenjenega telesa, ki sta si tuja, kakor sta si daleč zvezda in luža. Prav iz tega nasprotja nam je založnik razložil

zlasti knjigo »Volja in moč« in postavil, da je to »vrsta podob iz večnega boja med dušo in telesom, hrepenenjem in dejanjem, čistostjo in grehom, in najbolj sistematična izpoved avtorjevega dualističnega gledanja na svet« (str. XIV.). Iz zmagovitega hrepenenja nam je razložil tudi najbolj abstraktno Cankarjevo delo »Lepo Vido« kot pesem o zmagi duše nad svetom in kot pesem »skladnosti dneva in večnosti«. Opombe prinašajo topot izredno bogat književno-zgodovinski material, ki se tiče največ »Bele Krizanteme« in postanka »Lepe Vide«.

Ker založnica z vztrajno voljo nadaljuje izdajo teh spisov, in vsako leto izideta dva zvezka, lahko upamo, da bo v dobrem letu to veliko delo dovršeno. Zato kljub težkim časom za zaupanjem pričakuje podpore slovenskega občinstva.

Cez steno. Spisal Ivan Bučer. Mohorjeva knjižnica 63. Strani 216.

To je prva slovenska povest iz turistovskega življenja. Pa tudi prva in dobra povest mladega in obetajočega pisatelja Ivana Bučerja. Pelje nas na Jalovec, v Ozebnik, čez Ponce, na Mojstrovko, kjer se razbesni gorski vihar, ki ga pisatelj mojstrsko opiše, čez severno Triglavsko steno, potem pa spet v Kamniške planine, na Planjavo in tam okoli. Turistovsko življenje pozna pisatelj do podrobnosti, slika nastroj gorskih turistovskih koč, vsa različna in edinstvena razpoloženja turistov v najbolj različnih položajih. Vmes pa plete zgodbo ljubezni med pristno našim človekom Janezom in letoviščarko Dano iz Dubrovnika. Mehko in dobro dekle se lovi med grčavim, pristnim Kranjcem Janezom in mirnim Pavletom, njegovim bratom. Janezova močna narava jo omami in za hip preveri, da je on tisti, ki ga njeno dekleško srce išče; sluti, ko pa se umiri in strezni od ljubezenskega opoja, spozna, da je njena življenjska sreča le v zvezi z mehkim Pavletom, s katerim se končno tudi poroči. Janez se ponesreči v planinah, najde pa v junaško požrtvovalni Meliti sebi podobno bitje, ki ga bo spremlilo v življenje. Gore, njihovi viharji pa nedoumljivo srce mladega človeka, naši letoviščarji in tudi naši izletniki na morju, vse to je opisano tako iskreno in naravno, da povest vsakočar priklene in sili, da vse te pristno naše ljudi od srca vzljubi.

Knjigo imajo vse knjigarne in stane broširana 28 Din, v platno vezana 40 Din. — Člani Mohorjeve družbe jo dobijo 25% ceneje, če jo naroče pri Družbi sv. Mohorja v Celju.

Andrej Košuta, povest, spisal Alojzij Remec. Gorica 1933. Založba »Sigma«. — Cena 16 Din. — Ze v najstarejših ljudskih povedkah srečujemo junake, ki morajo uveljaviti svoje telesne in duhovne sposobnosti v borbi za srečnejšo bodočnost. Vsakdo si mora svoje mesto v življenju in svetu zaslužiti, ali preprosteje, vsak je svoje sreče kovač. Ta osnovna misel je podlaga ljudske epike vse do današnjih dni. Tudi Remčeva

povest o Andreju Košuti sloni na tej zdravi osnovni misli. Pot razposajenega, neugnanega fanta, prvega in najbolj občudovanega med vsemi vaškimi fanti na Golem brdu, čigar fantovskih šal in pustolovščin se vsakdo boji, komur je mladost že odklenkala — do bridkega iztreznjenja, do dozoritve in ustalitve po najhujših preizkušnjah — to je vsebina povesti. Po ljubkem opisu življenja na vasi in Andrejčkovih navihanih fantovskih domislic, za katere se mora celo pred sodnijo zagovarjati in mu prinese pet dni zaporne kazni, nam povest pravi, kako odrine k vojakom, kjer spoznava življenje in ljudi v vedno jasnejši luči. Gre skozi pekel svetovne vojne in ostane invalid. Nekdaj hrust, da mu ni bilo para, je zdaj nebolj in telesno pohabljen, zato pa je notranje dozorel in vse preizkušnje vzorno prestane; okrepljen je svoje srce in njegova dobrota se izčisti v zaupanje: lastna krepost in vera ter višja pomoč mu bosta pomagala graditi nov dom svoje sreče. Ob tem glavnem junaku je nanizal pisatelj premnogo živo risanih oseb, preproste zaplete zgodbe je podal na videz gladko naivno, vendar se skriva za tem stvarnim, snovnim pripovedovanjem prav lepa pisateljska tehnika. Lepo knjižico toplo priporočamo. Založbo za Jugoslavijo ima Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Dobrépolje in okolica. Prva knjiga: Narodne pesmi. Napeve zapisal Francisek Kramar. Založilo in izdalo dobrodelno društvo »Varstvo« v Ljubljani 1933. Iz predgovora Antona Mrkuna vidimo, da se pripravljajo knjiga za popis občin Dobrépolje in Velike Lašče. Vse delo bo obsegalo tri zvezke narodnih pesmi, zemljepisje, zgodovino, narodopisje in opis umetnin. S prvim zvezkom je izšlo 39 cerkvenih in nabožnih narodnih pesmi. Vse so postavljene četveroglasno in največ za mešani zbor. Pesmi so lepe, poštene in zrcalo naroda. Prav škoda bi bilo, ko bi se take stvari ne ohranile. Cena prve zbirke je 10 Din, po pošti 11 Din. Z ozirom na podporo dobrodelnemu društvu »Varstvo« v Ljubljani, Tyrševa cesta 17, in na nizko ceno naj knjiga najde mnogo odjemalcev.

Živinarstvo Glasnik. Glasilo za živinarstvo, kokošjerejo in rejo kunccev. Z januarsko številko izhaja IV. leto. Urednik je ing. agr. prof. Drag. J. Grujić. V prvi letošnji številki je posebno opisan Peti svetovni živinarski kongres in razstava v Rimu l. 1933; pristavljenih je veliko slik. List stane letno 60 Din in se naroča pri Drag. Grujiću, Beograd I., Hartvigova 3/II. Naročniki, ki takoj plačajo naročnino, dobijo tudi brezplačno en nasad jajec za plemenske živali. Tudi dobijo razne nasvete in odgovore. Ta glasnik bo gotovo mnogo pripomogel k podvigu te vrste živinoreje v državi, zato ga našim čitateljem, ki imajo prostor za tako gojitev, najtopleje priporočamo.

Bolesti živaca i duše. Sestavil dr. Nikola Sučić. Zagreb, Masarykova ul. 24. Knjiga stane 60 Din, vezana 80 Din, in se naroča

tudi pri vseučiliški knjižotrnici Kugli v Zagrebu. — Od dr. Niko Sučića sem prejel v pregled knjigo, ki je prva take vrste v hrvatskem jeziku. V splošnem delu spisa »Bolezni živcev in duše« obravnava psiho, centralni živčni sistem in sedež naše duše. Pri psiho-patologiji so razprave o motnjah psihičnih funkcij, motnje čustvenega in spominskega življenja, motnje volje itd. Na strani 67 so odstavki o psihopatologiji volje. Posebni del knjige (str. 75) prikazuje posamezne vzroke duševnih bolezni. Duševna svojstva so v mnogem odvisna od telesne gradbe poedinca in se ta odnos pozna v značaju in temperamentu. Posebna svojstva ima histeričen značaj (str. 85 in 119), pa ne samo pri ženskah, tudi pri moških. Histeričen človek se rad domišlja in kaže, da je več, kakor je v resnici, povsod hoče biti v središču vsega in povsod znamenit; drugi so zopet brezobzirni, prezirljivi, zlobni, intriganti, periodično razdražljivi in prepirljivi, pretirano samoljubni, nestalni. Takih histeričnih slik in sledečih nezdavih reakcij je pa še več in se različno označujejo. Obsežen je v knjigi oddelek o seksualni psiopatiji (str. 96) in sifilisu, ostala poglavja pa razpravljajo še o raznih drugih bolezenskih razpoloženjih. Spolna vzdržljivost ni vzrok nevroze (str. 105). Za strokovnjaka — medicina je navedenih veliko virov iz uporabljene literature, sicer je pa ta lepa knjiga tudi lajku umevna in priporočljiva za-

radi jasnega sloga. Že v šolskih klopeh naj bi jo dijaki kaj prelistali; tako znanje je vsakemu narodu bolj potrebno, kakor kopica romanov in dram.

Narodopisca bo zanimal odstavček o praznih verah (str. 50), o bajkah, vilah in enankem, kar se nahaja pri vseh narodih. Slovani so mnogo naklonjeni k lahkovernosti in praznoverju, a te reči kažejo na veliko duševno bedo iz nekaterih krajev v slovanskem narodu. Nekaj pomenljivega je sedem strani obsegajoči uvod v tej knjigi, ki kaže čitatelju vpliv tujih gospodarstev in tujih ras na psiho južnih Slovanov. Narod je bil od več strani in več stoletij sluha in rob gospodarjev iz Stambula, Benetk, Dunaja in Pešte. Med seboj je tudi bilo polno sebične nesloge. Najstrašnejše so tujcem plačali Slovenci, ker se jim še danes raznaroduje dve tretjini zemlje. Slovence pisatelj dobro upošteva. Pri bojih za tuje blagostanje so Jugoslovani izgubili mnogo svojega zdravja, in to še v toliko stoletjih. Vse to je zelo motilo duševnost in okrnilo impulz in instinkt volje ter povzročalo moralno propadanje naroda celo v najplodnejših naših krajih. Ta hlapčevska podrejenost je nosila mnoge socialne nepravilike od roda do roda. Ostala je edino narodna pesem z narodnimi junaki, ki so dajali cilj, pravec in smer. Vedno bolj pa se širi med nami danes plamen zavesti, da živi od Jadrana do Črnege morja narod Jugoslovanov. F. Lužar.

Zapiski

Kaj bi bilo treba otrokom v šoli povedati o bojih za Koroško? V koroški šoli — ponemčevalnici uče slovenske otroke o bojih za Koroško: »Sovražnik (to so: Jugoslovani) je vdrl v deželo in nam je hotel oropati kos naše domovine.« Ničesar ne izve slovenski otrok na Koroškem, da so Jugoslovani po razsulu stare Avstrije po narodnostnem načelu imeli pravico do Slovenske Koroške in da Nemci do tega ozemlja niso imeli nikake pravice! Jugoslovani se slikajo slovenskemu otroku v koroški šoli kot sovražnik, ki je hotel oropati kos domače dežele! Slovenski otrok ne izve ničesar za kos slovanske zemlje! Da Slovani niso hoteli ničesar tujega, marveč so terjali samo svojo slovansko zemljo in so hoteli Nemcem iztrgati plen, ki so ga ti krivično držali v svojih rokah.

Otrokom v svobodni domovini je torej baš to treba povedati o bojih za

Koroško, kar se jim v koroški ponemčevalnici zamolči. Torej da so Jugoslovani po razsulu stare Avstrije imeli pravico do Slovenske Koroške. Da niso bili nikak vsiljivec in sovražnik, za kakršnega jih slika slovenskim otrokom koroška ponemčevalnica, marveč so hoteli samo svojo slovansko zemljo, do katere so imeli polno pravico! Hoteli so samo svojim sonarodnjakom severno od Karavank prinesiti narodno svobodo in jih rešiti izpod tujkega jarma. Hoteli so jih rešiti narodne smrti, ki jim neizbežno grozi pod nemškim tujevladjem. K. S.

Pepi (Eden izmed tisočerih; glej »Slov. Učitelj« 1931, 1—2 štev.). Čez dve leti in pol je leta 1933 zopet prišel za par mesecev k nam. Sedaj je bil 5 let star. Kar se je pri prvem obisku naučil slovensko, je vse že davno pozabil. Bil je zopet trd Nemec. Nas je imel za Slovence, sebe za Nemca. Začudeno me je gledal, ko sem mu povedal, da je tudi

on po rodu Slovenec. Naučili smo ga slovenski očenaš. Seveda tudi: »Sveti Ciril in Metod, varujta slovenski rod.« In pa odgovor na: Odraščeni sveta — reši Rusijo. Povedal sem mu, da na Ruskem otroci ponekod trpijo tak glad, da morajo travo jesti. Potem je vedno silil, da smo vsekdar po običajni molitvi molili tudi zdihljaj za Rusijo.

Kakor sem že enkrat omenil, je Pepi jako razumen deček. Sploh je zelo zmožen predsodek, kakor se je zlasti v minuli dobi mogel slišati, da so koroški Slovenci sami butci in tepci, sami krofasti ljudje. Prehodil sem Slovensko Koroško in sem našel prav malo golšavih ljudi. V splošnem so koroški Slovenci nadarjen rod, zlasti Ziljani in Rožani. K Rožanom je treba šteti, z ozirom na narečje, tudi prebivalce iz okolice Celovca in Vrbskega jezera.

Neverjetno je, koliko naših slovenskih ljudi se nam izgubi. Podobno, kot je na Koroškem še zdaj, je bilo poprej na Spodnjem Štajerskem. Nemci zdaj jadikujejo, koliko nemških šol so izgubili v

Sloveniji. In vendar je te šole polnila slovenska mladina! In koliko ljudi so nam potujčile te nemške šole! Fabricirale so iz slovenskih ljudi renegate, ki so potem delali proti svojemu narodu! Kako žal nam je za te naše ljudi! Kako mora boleti srce vsakega pravega Slovenca, če pomisli, koliko naših ljudi se nam n. pr. leto za letom izneveri samo na Koroškem! Kar se naseli v mestu in trgu, vse je za nas izgubljeno. Otroci teh slovenskih naseljencev so Nemci. Večkrat celo prav srditi sovražniki svojega naroda. Kako bridko je to! Mnogi Slovenci se te tragedije slovenskega rodu malo ali nič ne zavedajo! O kako čisto drugače bi bilo danes na Koroškem, če bi po razsulu ne bili izgubili toliko dragocenega časa z brezplodnim debatiranjem in bi bili Koroško s Celovcem in Beljakom vred nemudoma zasedli! (Prvi korak do poboljšanja je, da uvidimo storjene napake.) Potem bi Pepi in tisoči in desetisoči njegovih tovarišev ostali to, kar so po svojem rodu, namreč Slovenci in Slovani. K. S.

Obzornik

Prej in sedaj. Finančna stiska da misliti tudi francoskim sestavljalcem letnega državnega proračuna. Pozornost je zbudila osobito postavka za lajično šolstvo, ki je nadvse presenetljiva. Proračun ima postavko, ki znaša 3 milijarde 434,272.000 frankov. Če se k tej ogromni številki prištejejo še stroški za stavbe in vzdrževanje poslopij, se dvigne zgorajšnja postavka na letnih 6,384,072.000 frankov. Neposredno poprej, preden je bilo šolstvo na francoskem laizirano, t. j. l. 1880, je znašal proračun za šolstvo zgolj 45 milijonov frankov. Uspeh boja zoper krščansko šolo je torej ta, da so se stroški za javno šolstvo dvignili od 50 milijonov na 6 milijard frankov.

A. Č.

Katoliška univerza v Pekingju, ki je bila ustanovljena l. 1924 in sicer s pomočjo premožnih ameriških katoličanov, je bila lani 29. aprila poverjena vodstvu misijonske kongregacije božje besede (SVD). Na univerzi poučuje tudi mnogo

priznanih kitajskih učenjakov. Konkurence pa ne manjka, kajti Peking ima danes, četudi ni več glavno mesto, štiri državne univerze, 7 ministerialnih visokih šol, 12 zasebnih vseučilišč, 5 tehničnih visokih šol. Peking je pa obenem največje katoliško mesto na Kitajskem, saj je tam med 1,370.000 prebivalci do 300.000 katoličanov. Rektor katoliške univerze je sedaj o. Jožef Murphy, Američan iz Chicago. A. Č.

Nedostatki ameriškega šolstva. Katoličani in protestanti se pritožujejo, da ima ameriško šolstvo pomanjkljivosti, da se premalo skrbi za vzgojo duše in značajnosti. Pri neki šolski konferenci v New Yorku so prisledniki to napako nepristransko ugotovili in potrdili. »Bodočnost naše države« — tako je naglašal glavni govornik, »je v rokah dečkov in deklic po naših osnovnih in župnijskih šolah. Po mojem prepričanju je vsak učni načrt brez zmisla, če ni vmes spletenih tudi nekaj ur za veronauk.« A. Č.

Na Nizozemskem so bili doslej katoliški učitelji vsake posamezne pokrajine včlanjeni v pokrajinskem učiteljskem združenju. Sedaj je osnovana skupna zveza katoliškega učiteljstva za vso Nizozemsko. A. Č.

V Rusiji so se vrnili k družini. V sovjetski Rusiji je vlada nameravala družino popolnoma razpustiti ali razdreti. Cerkveni zakoni so bili odstranjeni in žena odtrgana od ognjišča in družine. Pojem o nezakonskem otroku je popolnoma izginil, otrok je pripadal materi, ločitev od moža pa enakopravna in svobodna. A vendar je morala država priznati, da obstoji družina. Uprava je vedno bolj prihajala k varstvu zakona ali družine. Pričeli so z vedno večjo strogostjo urejevati zakon. Nova postava o zakonu je bila kar mogoče prosta, a se je izkazala kot najstrožja na svetu. Odredila je, da za poročenega ni samo uradno vpisan pravi zakon, temveč da je vsako skupno življenje moškega in ženske podlaga za zakon; iz tega izvira dolžnost medsebojnega podpiranja ter za slučaj ločitve delitev lastnine. Strogo se pazi, da oče in mati materielno skrbita za otroke in obvezno je skupno stanovanje. Sklepanje zakona je prosto vseh taks, za ločitev pa so postavljena zelo občutna plačila v kolkih. Kdor ne plačuje alimentov za otroke, je obsojen na ostro zaporno kazen. Nezakonsko ali prosto skupno življenje se drakonično kaznuje, v nekaterih slučajih tudi s smrtno kaznijo. — Zadnji hud naskok proti družini in zakonu je bil v nedavni radikalni dobi, na treh frontah se je premikal. Hoteli so gospodinjo »likvidirati«: nadalje napraviti »delavni teden«, da bi vsak družinski član imel določen gotov prosti dan in bi se tako družina trgala od domačega ognjišča; sklenjen je bil načrt, da se popolnoma odpravijo posamezna gospodinjstva. Zidali so nove hiše s skupnimi kuhinjami in skupnimi jedilnicami. Kolektiviziranje gospodarstva naj bi prišlo tudi v vas. Kljub vsemu je pa ostal družinski čut zelo močan. V kolektivnem stanovanju se je pričel beg kmetov v mesto. Komaj je kmet dobil v mestu kako zaposlitev, so prišli za

njim družinski člani, privlekli so se bližnji in daljni sorodniki. V teku prve petletke je bil delavni meščan v direktni zvezi z državo. Dobil je po svojem položaju izkaznico za preživetje, zdravniško pomoč in določeno razdelitev blaga. To je skušal razširiti na čim večji obseg svojih družinskih članov. Vse to je vodilo do sklepa, da je morala država pojem »družina« s posebnim zakonom uzakoniti, posebno, ker ni dalje kazalo, da bi šle matere in ženske v posebne poklice. Končno so morali opustiti idejo skupnega gospodinjstva ali skupnost h.š. Da, razpisana so bila celo tekmo vanja za najboljše gospodinjstvo. Družina stoji sedaj, po strašnih preizkušnjah in teorijah, v Rusiji po dolgem času zopet zelo trdno. Posrečilo se ni družinske vezi v korist kake kolektivnosti razdružiti. Družina je marveč zmagonosno prenesla boje revolucije. (Po poročilu moskovskega dopisnika v »Neue Freie Presse«.) F. F. L.

Kaj je vzgoja? O vzgoji je govoril na sociološkem kongresu v Jeni 10. januarja profesor Ernst Kieck in med drugim povedal to-le: »S prehajanjem rodov v rodove, s stalnim in neprestanim spreminjanjem rodov se nahaja vsak narod v vseh svojih sestavnih delih v neprestanem toku. Vzgajati, kaj se pravi to? Vzgajati se pravi — v luči te resnice — potomce, ki predstavljajo nekaj čisto novega, polagoma vzgojiti v obstoječi red, v obstoječe oblike reda ter tako vzdržati neprekinjeno zvezo med minevajočimi stopnjami zgodovinskega razvoja naroda. Ako mladina potrdi ta red, potem je življenja zmožna, ako ga odkloni, potem ustvarja z revolucijami nove rede, nove oblike sožitja ter skuša po prelomu naslednji mlajši rod vzgojiti v te nove oblike. Od vseh sestav narodnega telesa, od vseh vzgojiteljev naroda pa je najbolj važna družina. Zdrava družina rodi zdravega človeka. Zdrava družina vzgoji zdravega človeka. Šola prihaja pozneje, ker daje samo nekaj vsebine duši, ki jo je izoblikovala družina. Vse vzgojne reforme in revolucije bo prestala zgodovinska nujnost, da sta vzgojitelja otroka oče in mati, ki sta ga rodila.«

